

Кіровоградська обласна
газета ім. Н. Х. Крушельницького
Тираж 30

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Молодий Кіровоград

ІМ. Д. ЧИЖЕВСЬКОГО

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Виходить з 6 грудня
1939 року

№ 19 (4046).

СУБОТА

6

ТРАВНЯ
1989 р.

Ціна 8 коп.

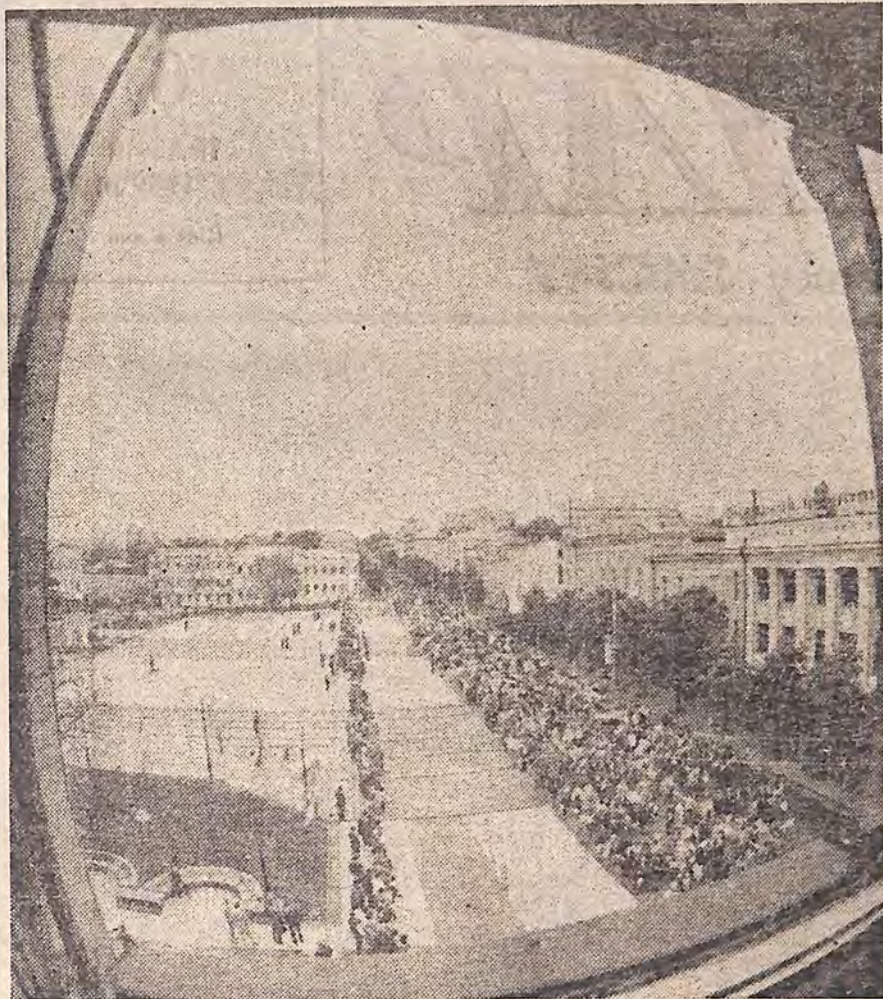
СОЛДАТ

На фотографії він — герой. Груді в орденах і медалях. Лице в благородних зморшках, пооране довгим нелегким життям. І в очах — невгасаючий вогонь. Постава горда, велична.

(Закінчення цього та матеріали до Дня Перемоги читайте на 6—7 стор.)

ВЕСНА У МАЄВІ ЗНАМЕН

РЕПОРТАЖ З ПЕРШОТРАВНЕВОЇ ДЕМОНСТРАЦІЇ В КІРОВОГРАДІ

Ранньою, напрохуд лагідною видалася цьогорічна весна. Білопінним цвітінням садів, високою блакиттю неба, квітами і кумачем розмаєм зустріла вона улюблене свято трудящих—Першотравень.

Площа Кірова обласного центру, десята година ранку. Після щирих слів привітання зі святом, виголошених першим секретарем обкому Компартії України М. Г. Саміликом, розпочинається першотравнева демонстрація.

Легкою ходою ступають на площу школярі. За традицією вони відкривають свято. Тріпочуть на весняному вітрі прапорці, злітають у прозорі повітря різнокольорові шари. Свято!

Воно відчувається у всьому — дзвінкоголосому щебетанні, радісних посмішках, що розквітли на вустах дітлахів. Крокує юна зміна. Це їй продовжувати справу батьків, утверджувати життєдайні перебудовні процеси. Процеси, що все владніше позначаються на діяльності радянської школи, створюють відмінні умови для творчого зростання вчителів і учнів. Реальним фактором демократизації життя закладів народної освіти стали громадські ради, інші формування, створені у школах міста. Плідна творча діяльність, пошук нових підходів, професійна сміливість вигідно відрізняють роботу педагогічних колективів від

чи інших предметів. Недарма ж 40 учнів стали переможцями олімпіад юних знавців української мови, математики, історії, географії, іноземних мов.

Під дружні оплески і мідь оркестрів виходять на площу студенти. Їхню колону очолюють представники найстарішого в області вузу — педагогічного інституту імені О. С. Пушкіна. Цей навчальний заклад недарма називають кузницею педагогічних кадрів. За 59 років він підготував 27 960 вчителів. Зараз в інституті активно здійснюється перебудова всіх ланок і підрозділів, йде пошук нових форм роботи, набирає сили студентське самоврядування.

На п'яти факультетах Кіровоградського інституту сільськогосподарського машинобудування навчається понад п'ять тисяч майбутніх інженерів, у тому числі 200 іноземців із 33 країн світу. Студенти вузу беруть активну участь у науково-дослідницькій і громадській роботі. Влітку минулого року у будівельних загонах і бригадах працювало понад 1000 студентів. Серед них були і Ленінські стипендіати Ольга Глуценко, Костянтин Кондратюк, Наталя Луценко.

Крокує юн Кіровограда. Колону студентів змінює у святковому марші не менш чисельна і святкова — то учні технікумів: машинобудівного, будівельного імені Героя Радянського Союзу В. Є. Колісниченка, механізації сільського господарства, радянської торгівлі, кооперативного технікуму імені М. П. Сая. Ці юнаки і дівчата тільки на порозі дорослого життя. Та одночасно з навчанням вони успішно готуються до трудової діяльності. Ось приклад. Віднедавна виробнича

практика учнів технікуму механізації сільського господарства обов'язково пов'язується з випуском готової продукції. В навчально-виробничих майстернях учні щорічно ремонтують не менше 180 двигунів до 200 автомобілів ГАЗ-53, 200 комплектів дизельно-паливної апаратури і стільки ж агрегатів електрообладнання тракторів і автомобілів.

Йдуть учні професійно-технічних училищ — молоді зміна робітничого класу. Показовий факт: серед колишніх випускників 28 СПТУ області — дев'ять Героїв Соціалістичної Праці, дванадцять кавалерів ордена Леніна.

Урочисто проходять по сьвятковій трибуні представники трудових колективів Ленінського та Кіровського районів міста: «Червона зірка», «Гідросила», «Більшовик», «Жовтень», «Ера», «Друкмаш», виробниче об'єднання «Україна». Руками робітників цих та інших підприємств кується перебудова, утверджуються нові економічні відносини. А

хіба менше значать в нашому житті труд працівників сфери обслуговування — медиків, продавців, комунальників, побутовиків!.

На березневому (1989 р.) Пленумі ЦК КПРС підкреслювалося, що наше суспільство переживає глибокі якісні зміни. Перебудова набирає сили, нарощує свій потенціал, який уже проявляє себе і неминуче справлятиме все більший вплив на соціально-економічний та духовний розвиток радянського суспільства. Отож надзвичайно складні завдання сьогодні стоять перед працівниками державних установ, правоохоронних органів, представників яких крокують у святковій колоні. Вони покликані зміцнювати соціалістичну законність і правопорядок, стояти на варті інтересів народу.

Знайомимось з молодією сім'єю кіровоградців. Юристи Олег та Ліна Левицькі, чотирирічна донька Жанна.

У подібних святкових демонстраціях беремо участь не вперше, — розповідає Ліна. — Цьогорічний першотравневий марш позбавлений зайвої помпезності, відчувається, що люди настроєні на діла.

Після теплого подиху квітня 1985-го, — ділиться своїми роздумами Олег, — в нашому суспільстві наростають позитивні процеси оновлення, демократизації. Як юристові, мені хотілося б, щоб держава наша стала правовою. Подібний статус гарантуватиме повну захищеність людини...

Подобається на демонстрації? — запитуємо Жанну.

Звичайно! — щечене дівчинка. — Особливо колони спортсменів...

Колона фізкультурників міста, котра завершує демонстрацію, і справді виділяється з-поміж інших — підтягнутістю, граціозністю, строгими емблемами спортивних клубів та товариств.

Немало зроблено в Кіровограді для фізичного загартування людей. Здійснюється комплексна програма «Здоров'я», лише останнім часом підготовлено 21 майстра спорту, понад 200 кандидатів у майстри і спортсменів першорозрядників. Є й досягнення високого гатунку — стеновик Костянтин Мандрик і гімнастка Олеся Дудник торік перемогли на кількох представницьких змаганнях, стали майстрами спорту міжнародного класу.

У місті завершується будівництво спортивного залу виробничого об'єднання «Друкмаш», водної станції, фізкультурного комплексу СПТУ № 8, розпочато спорудження ряду фізкультурно-оздоровчих комплексів. Карбують крок юні вихованці дитячо-юнацьких спортивних шкіл облспорткомітету та міського відділу народної освіти. Ідуть спортсмени обласного добровільного товариства «Трудові резерви». Юнаки і дівчата, котрі входять до його складу, мають широкі можливості для занять легкою атлетикою, боксом, боротьбою дзюдо, з юними спортсменами працюють кваліфіковані тренери-викладачі. Масовість — ось головний критерій в роботі товариства.

Радісним, яскравим було святкування Першотравня в Кіровограді.

Репортаж вели М. ЧЕРНЕНКО, В. ГРИБ (фото).

7 ТРАВНЯ — ДЕНЬ РАДІО

Завтра — День радіо, свято працівників усіх галузей зв'язку. На знімку: в облтелерадіокомітеті готується черговий випуск щотижневої програми «Молодь Кіровоградщини» (випускова Г. ЛОПУШЕНКО та звукооператор М. ПОЛІЩУК). Фото В. ГРИБА.

2

«МОЛОДИЙ КОМУНАР»

6 травня 1989 року

сімнадцятої та двадцять другої середніх шкіл. Саме вони стали переможцями першотравневого змагання. Педколектив СШ № 22 занесено на міську Дошку пошани.

А скільки корисних справ на рахунку школярів! Це і тимурівська робота, проведення трудових десантів, екологічних операцій, це і поглиблене вивчення тих

ЧОТИРИ ГОДИНИ ПІД ЗЕМЛЕЮ

Я бачив різну працю, яку можна поділити на певні категорії — важку, легку, зовсім легеньку. Бачив, як дехто з «ітеерівців» марнував години за робочим столом, переповідаючи анекдотичні історії. Бачив, як будівельники з Кіровоградського ДБК, хукаючи на морозі в потріскані від вітру й холоду долоні, обкладали цеглою будинки. Але такої праці, як на шахті «Новомиргородська» за своє, хай і коротке життя, ще не бачив.

В принципі, шахта ця нічим не відрізняється по своєму плануванню від інших. Для тих, хто ні разу не був під землею, скажу — вона схожа на тунель в метро. Колом товсті металеві шпалі і покривля стримують натиск землі, яка тисне з усіх боків. Дуже холодно. Неглибоко — десь 85 метрів. Це все — нормальна для шахти картина.

Ненормальною вона стає тоді, коли ближче наблизитися до лави. Вся біда «Новомиргородської» — її буквально затоплюють підземні води. На них гірники вже не звертають уваги. Мене ж, коли давали шахтарську спеціалізацію, примусили одягнути і білизну. «Вийдеш, все буде мокро», — так сказала жіночка в роздягальні.

Що її слова підтверджуються, я переконався, ще не дійшовши до трудівників КМК другої добувної ділянки. Хлопці з КМК зустріли привітно: розповіли, що колектив формували самі. Декілька років тому запросили сюди всіх бажаючих. Ділянка була не з кращих. І справжнім здивуванням виявилось перевиконання денних норм.

За цим успіхом незабарилася й комсомольські відзнаки — перехідні прапори, грамоти, сувеніри...

Було це — декілька років тому. Сьогодні ж становище змінилось. Не на користь КМК. Комсомольсько-молодіжний був, як то кажуть, на грані розпаду. І це — колектив, який гримів свого часу на Україні як кращий!

Розпастися КМК з другої добувної ділянки не дали самі його члени: трохи молоді прибавилося, виробничі питання вирішилися теж на користь молоді. Тепер слово за нею. В роботі хлопці — активні.

У членів комсомольсько-молодіжного зрозуміла неприязнь до адміністрації. Ні, вони не кажуть, щоб «ітеерівці» йшли в лаву. На-

впаки, засуджують «вівівки» директора, який, за словами гірників, бавиться у робочі — часто піднімає їх на робочих місцях.

— Навіщо це? — говорили хлопці. — Хай би краще наш директор Анатолій Миколайович Німенко вирішував свої, директорські проблеми. Свою роботу ми не гірше від нього знаємо.

— Напевне, наш підрозділ чи не один на шахті, який постійно виконує план, — говорив гірничий майстер другої добувної ділянки Олег Тарапатов. — Якби ще нас розкидали, роз'єдали — тоді знову б почалися перебої в лаві. Такої ж думки і начальник ділянки Анатолій Дмитрович Шкурій. Людина він уже далеко не комсомольського віку, але відстояти інтереси своїх підлеглих вважає своїм обов'язком. Шкода лише, що це йому не завжди вдається.

Багато членів КМК потребують житла. На шахті є гуртожиток, але шахтарів у ньому не так і багато. Живуть там і ті, хто про гірників знає лише з розповідей. Самі ж шахтарі туляться по квартирах. Юрія Шадлова, кріпильника, хазяї «попросили» з квартири, де він тимчасово проживав.

Сказав про це директору шахтоуправління В. Г. Кожушку. І що ви думаєте почув? Звичайнісіньку відмовку. Богдан Єдинак, секретар комітету комсомолу, тільки головою кивав: все сказане його товаришами в Богдана.

Коли я з Богданом хлопав по здоровенних і глибоких калюжах зворотнім шляхом, секретар запитав:

— Враження, напевне, залишилися... ой-ой як! Туликова ситуація — і все.

— Вважай, вгадав, — відповідав. І вже від себе, — нееже й справді — безвихідь?

Ні, безвихіді тут не буде. Прорубають гірники, як запевняв Богдан, і лаву бюрократії. Певні зрушення є. Оно як натовлюються хлопці, а до громадської роботи охочі. Не дали розпастися КМК: до колективу прийшло молоде поповнення. А старші, вже загартовані і випробовані роботою гірники не дадуть спускати новоприйдешнім. І не тільки під землею, в лаві, в й на поверхні.

«ЧЕРВОНІ МАКИ»

...Було 23 лютого. В селі Бирзуловому на подвір'ї у Наталії Смаглюкової з'явився гурт хлопців. Потопталися біля ганку, ковтули сльозу і боязко переступили поріг хати.

— Прийшли привітати вас, Наталіє Савично... — так і не договорили. З очей матері, син якої не повернувся з Афганістану, потекли сльози.

Радо зустріла в своїй хатині ровесників загиблого Петра його мати. А вони візьми і скажи:

— Щось холодно у вас у хаті... — То може вам того, — натянула жінка і вже піднялася зі стільця.

— Що ви, мамо, — заперечили. — Дайте краще нам пилку, сокиру.

Ох, і розходилися хлопці. Гуртом піляли, а перший секретар Новомиргородського райкому комсомолу Анатолій Стоян рубав дрова. І коли його оце недавно запитали на зустрічі в школі учні, що найпримісніше згадає він за цей рік, так зразу ж сказав:

— День, коли рубав дрова.

Про те, де і за яких умов, змовчав. Навіщо це знати дітям? Головне — рубав, робив людині добро.

— Це лише один приклад з роботи клубу «Червоні маки», — розповів А. Стоян. — Створили його колишні воїни-інтернаціоналісти. Іх у районі близько ста чоловік. Звичайно, брати участь у роботі клубу можуть всі бажаючі. Богдан Єдинак з самого початку «рухав» його.

У Новомиргородському райкомі панує думка: нема справи, яку б доручили Б. Єдинаку і він її не виконав. Цікавиться хлопець абсолютно всім: починаючи від шахтарських буднів і завершуючи дозволяти тих, хто ще в школі не ходить. До речі, Богдана знає у районі дуже багато людей. Напевне тому, що він постійно між ними буває.

Коли я з ним був ще в шахті, хлопець аж кулаки стискав від образи: як так у селі Петро-стрівському сільрада не може (а можливо й не хоче) потурбуватися про сім'ю колишнього воїна-афганця Леоніда Мельника, який помер уже дома. Могилу — занедбана, вдова колишнього афганця живе в похилій старезній хатинці.

— Сам зварию огорожу на могилу, оно хлопців після зміни загітую, гуртом зробимо. «Червоні маки» допоможуть. Вже дошки на підлогу завезли...

Клуб «Червоні маки», де господарюють всі, хто небайдужі до пам'яті загиблих воїнів-інтернаціоналістів, знаходиться в одному з підвалів багатоповерхового будинку. Зараз там усіх бажаючих навчають боротьбі. Особливо тягнуться туди... хто б ви думали? Ніколи не вгадаєте: дошкільнята. Колишні афганці, які спільно працюють з райкомом комсомолу, не шкодують ні сил, ні грошей для спортивного розвитку дітей.

— Важко нам матеріально. Куди не кинемося — потрібні кошти. І на спортінвентар, і на подарунки, квіти... Зібрались, простіше — скинулись всі. Тепер — чимала сума на спільний ошад-

нижці, — похвалився голова клубу Микола Зарудний. — Куди їх витратити, знаємо й самі.

Сутужно колишнім воїнам матеріально як було, так і є. Скільки б не відривали із своїх заробітків, на все не вистачить. Аж здивувався, коли дізнався: щоб замінити електролампочку в підвалі, де займаються дітями, треба йти «афганцям» і купувати її в магазині.

А батьки, діти яких займаються спортом у підвалі, могли б через адміністрацію своїх підприємств, організацій посприяти виділенню хоч незначних матеріалів для обладнання приміщення. Не одна ж на весь район шахта «Новомиргородська» і не один на ній Богдан Єдинак. Чи йому, виходить, найбільше треба, ніж батькам дітяків?..

«НЕЗАДОВІЛЬНИКИ»

З минулого року в нинішній перейшло кілька комсомольських організацій з клеймом «незадовільна». Зразу ж за ними почало «стежити» пильне око членів бюро райкому комсомолу. І справи пішли на краще. Особливо це стало помітно за два минулі місяці.

У районному відділі зв'язу працює 14 співчан. Комсоргом там Павло Дробот. Дісталось йому на звітно-виборних. Комсомольці в один голос заявили: всіх вина — всі виправлятимемо, а ти, Павле, був тоді комсоргом, будь і тепер з нами; помилки ліквідуватимемо.

І ліквідувають. Регулярно проводять збори. На них заслуховуються звіти, дається періодична оцінка роботи кожного...

Повільніше рухається робота в спілчан колгоспу імені Шевченка, і колгоспу імені Ілліча, теж «незадовільників». У шевченківців змінився комсорг — тепер ним є Наталка Новікова:

— Цього року відзвітуємо на «задовільно». Якби ж ще було й «добре» в оцінці роботи первинної, то й її б отримали.

До спілчан повернулися лицем і новообрані голова правління колгоспу Д. М. Невінчаний, і парторг О. А. Руденко. Рахуються з комсомолом! Бойовий тут і комітет комсомолу. Віктор Бик, заступник голови правління — допомагає Наталці вести документацію, Олег Багмет, Олександр Кожухар, Сергій Попович активні, працюють з молодечим запалом. Вечір організувати, зібрати спілчан на спортмагання — за просто.

Рухаються справи.

Ю. ЯРОВИЙ,
спецкор «Молодого комунара».

Новомиргородський район.

ПЕРЕБУДОВА:
ТВОЯ ПОЗИЦІЯ

КВІТКА ПАРИЗЬКИХ КВАРТАЛІВ

Шукайте жінку! Вона «винна» у тому, що цього вечора у вас був такий гарний настрій, коли повсякчас хотілось вигукнути: «О Парижі! О незрівнянний Монмартр! О Кальман, блискучий і сумний маестро чардашу! О любові...». Шукайте жінку — режисера Тетяну Корнієць, котра загорілась ідеєю зачарувати нас «Фіалкою Монмартра». Це вона разом із своїми однокласниками — робітниками, службовцями, студентами — учасниками самодіяльного народного театру музичної комедії будинку культури і техніки імені М. І. Калініна заводу «Гідросила» довго працювала, творила, сперечалась і все-таки винесла «на люди» наївну, сумну і веселу історію вуличної співачки, продавщиці фіалок Віолетти (В. Предко) і трьох її друзів художника Рауля (О. Житенев), композитора Марселя (Н. Барабуля), поета Анрі (В. Покотилівський), представників паризької богемії, яким нічого їсти, ніде жити, але й ніколи сумувати. О Парижі! Це місто створене для того, щоб, не дбаючи про день прийдешній, бути переконаними: воно скориться! Врешті-решт так і трапляється. Весь Париж слідом за Віолеттою заспіває знамениту «Карамболіну».

Ці рядки пишуться для того, щоб передати момент першого враження, і тому не будемо акцентувати увагу на будь-яких недоліках постановки. Навпаки, хочеться відзначити її яскравість, ліризм, легкість і взагалі той заряд оптимізму, котрий наповнить кожного, хто побуває на виставі «Фіалка Монмартра». Режисер добре знала, в якому жанрі вона працює. Крім Т. Корнієць шукайте й іншу жінку балетмейстера Жанну Олійниченко, яка багато зробила для того, щоб глядачі зрозуміли найголовніше: оперета — це свято. А оперета Імре Кальмана, скажемо, так, свято подвійне. У цьому театрі вже йшли знаменита «Сільва», лірична «Баядера», загадкова «Принцеса цирку» («Містер Ікс»). Тепер репертуар калінінців доповнився примхливою квіткою паризького кварталу бідних художників і музикантів.

Наш кор.

3

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

У виконком Комунарського району з дуже незвичним проханням звернулася Р. В. Майорова:

«Я залишаю Запоріжжя, переїжджаю в Київ, до дочки. А свою однокімнатну квартиру хотіла б передати воїну-інтернаціоналісту, який повернувся додому з Афганістану пораненим чи скаліченим і потребує житла».

Рита Василівна — і як дружина офіцера, і як колишня працівниця системи соціального забезпечення — не з чуток знає про надзвичайно гострі проблеми (зокрема, житлові), що стоять перед хлопцями-«афганцями».

Працівники виконкому оперативно розглянули заяву Р. В. Майорової і прийняли рішення: «Передати однокімнатну квартиру воїну-інтернаціоналісту, інвалідові II групи Степану Яблунівському».

Рита Василівна особисто вручила ключі від квартири двадцятичотирирічному «афганцеві».

«Хочеться вірити, — зауважила Р. В. Майорова, — що це буде не єдиний випадок прояву милосердя до воїнів, які чесно виконали свій обов'язок».

На знімку: колишній воїн-інтернаціоналіст Степан ЯБЛУНІВСЬКИЙ і Рита Василівна МАЙОРОВА.

Фото Б. ДВОРНОГО.
(Фотохроніка РАТАУ).

6 травня 1989 року

АКТУАЛЬНО

Нарешті і в Онуфріївці появилось своє молоде кафе — таку відраду звістку почув у райкомі комсомолу. Сірого дощового полудня підійшов до недавно збудованого райцентрівського готелю, де зліва від головного входу побачив на фасаді прикрашену мальованими ромашками вивіску з модерним написом — «Вечернее». Друга половина вивіски, яка висіла, очевидно, справа, лежала, зірвана вітром, на клумбі... Звичайно ж, не вивіска визначає роботу кафе. Але що? Затишок? Смачний харч широкого асортименту? Уважливість працівників, культура обслуговування? Що не кажіть, а на жодне з цих запитань язык не повертається сказати «ні»... Та це все поезія, а є й, так би мовити, проза: реальні можливості кафе в реальному райцентрі або селі; реальний стан справ із постачанням, цінами на продукцію, кадрами працівників і т. д. Не треба скидати з рахунку й реальних відвідувачів — серед них, мабуть, знайдуться й такі, яким не припадає до смаку й зірвана вітром вивіска в багні або не найпершої свіжості скатерка.

4

«МОЛОДИЙ КОМУНАР»

6 травня 1989 року

КАФЕ в райцентрі — це не просто буфет і кухня, це ще й своєрідна фірма, яка має свої філії у селах. Таке кафе — це своєрідна візитна картка постановки сервісу в районі (особливо якщо тут немає ресторану).

...Одразу уявляю скептичні усмішки: мовляв, що це ти все про культуру та про вічність, а сам же нас на думку про показуху нашоухуєш? Знаємо, набачилися, всяких «показових»... Тому одразу скажу: я теж проти показухи; тобто, вважаю, що високий рівень обслуговування має бути нормою. І не тільки тому, що деякі відвідувачі можуть записати у «Книгу скарг і пропозицій» подяку — так, як це зробили, побувавши в Онуфріївському молодіжному кафе, група гостей із Красновікнянського району Одеської області, вчителі Онуфріївської СШ або

хіба що домашню ковбасу, вареники (ті, яких у наявності не було) і суп. А до якої кухні віднести, скажімо, шашлик зі свинини? Марія Іванівна, до речі, на це запитання тільки розвела руками...

ОСКІЛКИ шеф-кухар не знає, давайте звернемося до авторитетів «у царстві духа». Зокрема — до такого великого знавця й поціновувача народної кухні, як Тарас Франко, син великого Каменяря. Бувши людиною широким поглядів і багатих зацікавлень, він розглядав духовне життя народу у міцній суязі із розвитком його матеріальної культури, а такі речі, як багатство і характер національної кухні, відносив до найважливіших чинників повноцінного народного буття. Звичайно, що в нашому невеличкому аматорському дослідженні ми не зможемо охопити усіх сфер

— Кажуть, у вас в 60-х роках було своє підсобне господарство? — Було. На мою думку, це значно вигідніше, ніж за теперішніх умов. Утім, підсобні господарства при ресторанах у деяких районах (приміром, у наших сусідів-головахівців) збереглися, є у них і свій транспорт. А от у нас — ні першого, ні другого.

Уже з цього невеличкого фрагменту нашої розмови стає зрозуміло: на першому плані у вільшанських харчовиків стоїть одна проблема: із чого готувати! Проте, що готувати, уже й мови немає: звичайно, те, що легше та краще зберігається. Втім, давайте відкривемо ресторанне меню.

«Дорогі гості! — читаємо в ньому. — В ресторані «Синюха» приймаємо замовлення на банкетні, сімейні ужины, свадьби». А далі йде перелік пропонованих за-

кормів (норма — 180 чоловік), то має ще прогресивки 10 карбованців. Так само погодинна оплата і в працівників буфету.

А як же у самого Олександра? Майже те саме: при перевиконанні плану по кухні майже на 1,5 тисячі карбованців прибавка до його зарплатні складе щонайбільше 25 крб. Навіть при такій непрогресивній, прямо скажемо, системі оплати добровеличківці, як і вільшанці, дещо роблять для того, аби ресторан відрізнявся від рядової їдальні не лише цінами. Приміром, перші налагодили зв'язки із парниковим господарством аж в Умані і регулярно мають у себе свіжі овочі. Але ціни, як зауважила завідувача виробництвом ресторану Галина Поважнюк, теж не кожному здадуться прийнятними.

— До речі, про ціни, — говорив О. Куліш. — Якби залежало від мене, я їх зробив би «кружмими». Тобто — обіди робив би дешевшими, вечері — навпаки. Більше дбав би про масові захо-

або ПРО ЩО ШЕФ-КУХАР ЗНАЄ І МОВЧИТЬ

депутат райради Л. О. Голина. Просто фірма має гарантувати. Інакше...

Із запису в «Книзі скарг...», зробленого І. Стукалом із с. Успенки Онуфріївського району:

«Відвідавши ваше кафе кілька разів, у тому числі й сьогодні, можу сказати: діяльність кафе спрямована не на обслуговування клієнтів, а тільки на торгівлю через буфет. Блюда в обідню пору холодні. І взагалі, про що можна говорити, коли немає навіть здачі...»

Із шеф-кухарем кафе Марією Ганало, а завдяки їй — і з цитованою вище книжкою ми познайомилися вже після того, як снуштували молодіжного обіду. А він виявився на диво несмачним, особливо друга страва (хоч ціна була цілком пристойною). Марія Іванівна, до речі, пояснила, чому обіди бувають холодні (плити часом барахлять, обмаль відвідувачів і треба економити електроенергію); чому не буває здачі (ніде розміняти); поговорили врешті й про те, чому в таному фірмовому кафе, як вчорніс, немає фірмових блюд. Спробую ж коротко й неупереджено, незважаючи на поганий обід, передати розмову з М. Ганало.

— У нас постійні перебої в постачанні, — говорила вона. — Найбільші проблеми — з молочними продуктами; заявлю даємо, а нам їх все одно не завозять. А ось інший приклад: завезли свіжу капусту, а моркви — немає. Можна було б пірижки з капустою, вареники виготовляти, аби все було. Вони у нас і бувають, та тільки, бачите, не завжди. А от м'ясо є постійно, хліб свій печемо... І вчорні були часті, дні народження люди в кафе відзначають, весілля. Ось і на цю п'ятницю...

— А що у вас у меню на даний момент?

— Ось, будь ласка: салат м'ясний і зі свіжою капустою (мені офіціант сказала, що інших салатів, крім як із кислоти капусти, немає — АВТ.), ковбаса домашня, бузенина, шашлик свинячий, печеня домашня, пельмені, хліб, напій. Крім того, суп є, кава. На буфеті в села виготовляємо котлети в тісті, пірижки, шашлики, домашню ковбасу.

Отака, в загальних рисах, розмова. І звелася вона у нас, по суті, до одного: «От якби...». Якби нормальне постачання було, якби умови були, якби зацікавленість була... При такій розмові якось ніби аж незручно було казати про те, заради чого й прийшли до кафе: поговорити, як себе почуває на «районному рівні» знаменита в цілому світі українська кухня бо серед названих вище страв до такої можна було віднести (та й то досить приблизно)

функціонування сьогоднішньої української національної кухні. Зокрема, остеронь залишаться сімейне харчування, кооперативні, звичайно ж, закриті заклади. Ми звернемося до практики районних кафе та ресторанів.

Мабуть, не зайве буде сказати, що нотатки ці певною мірою полемічні, тобто, передбачають не лише «середньомісцеві» думки й твердження. При всьому тому кафе або ресторан у райцентрі (що часто майже одне й те ж) розглядаються нами саме як середньомісцеві, типові. Та і якім бути іншими, коли, починаючи з проекту і закінчуючи системою оплати працівників, усе в них засноване на засадах так званої «економічної доцільності». Тобто, якщо розшифрувати, — мінімум затрат, але максимум шину. Приклад? Будь ласка. У Вільшанці недавно збудували двоповерховий ресторан. Сучасна кухня, просторий зал — але поприбували б ви висидіти в ньому взимку! Холод собачий...

Однак низькою температурою наших відряджених не злякаєш. Потаніми обідами — теж, хоча, звісно, тут уже вони куди принциповіші й вимогливіші. Та, власне, й розмову ми почали сьогодні про кухонні справи і страви... Отож давайте будемо дотримуватися цього напрямку й надалі.

— Проблеми? — Тетяна Полікарпівна Пастушенко (на той час виконувала обов'язки шеф-кухара ресторану «Синюха» у Вільшанці) на мить задумалася. — Де їх нема, тих проблем? У нас — дефіцит із м'ясом. Одержуємо його із заготконтори, адосталь — ніколи. Свиняче м'ясо за якістю ще більш-менш, а от яловичина, як правило, невисокого гатунку. Інколи буває й баранина, але якраз мало, так що й шашлики часом теж робимо із нетрадиційного матеріалу — свинини або яловичини. А собівартість очищеного від кісток м'яса у нас знаєте яка? Кілограм свинини, приміром, обходиться у 6 карбованців 22 копійки. Самі розумієте, як це впливає на ціни м'ясних блюд у ресторані.

— А от в інших районах, кажуть, більше проблем із молочними продуктами...

— Про інших судити не берусь, але у нас такого теж вистачає. Де взяти молока, сиру, сметани? Ви скажете: у себе, ви ж у сільському районі живете! Але то ви просто не знаєте нашої специфіки. Ми молочні продукти одержуємо з Первомайського молокозаводу. А там — інша область, у першу чергу про себе дбають. Так що коров'ячого масла, приміром, у нас хронічно не буває. Зате сало у надлишку — не знаємо, куди його подіти!

куску: «Іваси с луком... Сыр украинский... Борщ с мясом... Бифштекс с луком... Бефстроганов... Домашнее жаркое... Поджарка свиная... Бризоль «Хвилья»... До цього треба додати, що інколи в ресторані бувають і голубці, і лангетти, ескалоп, чехамбіле, вареники з картоплею та сиром, і шашлики (знову зі свинини), і... Але погодьтеся: тільки деякі із цих блюд мають якийсь відношення до традиційної української національної кухні. Отієї, знаменитої в цілому світі...

Втім, можливо, проблема тут надумана, і справа стоїть так, що на сьогодні національна кухня переросла в нову якість, набрала нових форм? Одразу виникає сумнів: чому це сталося із нашою кухнею саме в системі громадського харчування райспоживтовариств? Чи цій системі протипоказане те, що складає гордість і основу добробуту ресторанних закладів на батьківщині шашлику — в сонячній Грузії, або й за межами країни, у не менш сонячній Болгарії, приміром?

Та ні, виявляється кухня з епітетом «національна» не шкодить закладам громадського харчування не лише у далеких сонячних краях, а й на гостинній українській землі. Зокрема, в райцентрі Добровеличківці, де є ресторан під назвою «Добра». Саме тут молодий шеф-кухар Олександр Куліш розповідає мені про те, що це торік у їхньому ресторані проводилися дні грузинської, молдавської і навіть української кухні, які набули немалої популярності не лише у гостей району, а й у корінних добровеличківців, котрі запровадили були навіть колективні обіди у ресторані. Чому тільки ДНІ кухні? Та тому, вважає Олександр, що поки це новинка, доти воно й викликає інтерес у споживача. А коли такі заходи стають звичними, то потім відвідувачів спадає. До того ж такі обіди, як правило, обходяться дорожче.

— Чи давали такі заходи працівникам ресторану прибавку в зарплаті? — запитав я О. Куліша.

— Практично ніякої. У нас оплата праці поставлена так, що не дуже людей зацікавлює. Приміром, якщо працівники кухні перевиконають місячний план на 1,5 тисячі карбованців, то це дасть прибавку кожному до зарплати десь у межах 10—15 карбованців. Офіціантка теж мало зацікавлена в тому, аби зал був заповнений. При порожньому залі вона «стабільно» отримує 80 карбованців, а якщо зал запов-

ди, щоб зростає приплив відвідувачів; подбав би про рекламу ресторану на магістральному шляху, який проходить через наш райцентр...

Чому ж Олександр Куліш усього цього не робить, якщо уміє! На це ваше законне запитання, шановні читачі, я відповім такі та тому, що він тільки шеф-кухар і одержує тільки невелику ставку та якусь надбавку за перевиконання плану. А решта справ у цьому ресторані, як і в усіх інших, вирішується адміністративним шляхом і без його участі. І все це — під недремним відомчим контролем, «аби чого не вийшло». Іншими словами, ресторанні працівники нині не те, що не зацікавлені у справжньому розвої своєї справи, а скоріше навпаки: мають інтерес, аби поменше людей у будній день переступало його поріг. Мороки ніякої, а зарплатня — майже та сама.

Але давайте спробуємо підсумувати сказане. Чи не парадокс: у сільських райцентрах, на землі, де родить і росте практично все, чого тільки забажає душа кухаря, який заохоті улажити їдця, працівникам громадського харчування, часом не вистачає найелементарнішого — молока, сиру, м'яса, моркви? Чи не нагас: за цим найнеобхіднішим працівник громадського харчування, який живе на багатій і родючій землі, їде за тридев'ять земель: в інше селище або місто, в інший район, а то й в іншу область? А потім ви ще питаєте, чому поганенький обід, скажімо, у новоукраїнському кафе коштує далеко за карбованець... Чи ж не марнотратство: людина, суспільне призначення якої — годувати, причому годувати поживно й смачно, тих, хто працює, хто творить матеріальні й усіякі інші блага, зацікавлена тільки в тому, щоб таких людей до неї приходило якомога менше? Усі ці парадокси, звісно, не є чимось немимучим у нашому житті, але вони невіддільні від тієї адміністративно-бюрократичної машини, яка склалася в системі громадського харчування і призвела його до цих парадоксів. І те, що традиційна українська національна кухня за цих умов теж стала мимовільною падчеркою — наслідок хоч і сумний, але цілком закономірний: чи може бути інакше в системі сервісу, яка так погрязла в адмініструванні, що геть забула про головне — про людину?

С. ПЕТРЕНКО.

НАЙОМТЕСЬ: Микола Іванович БОНДАРЕНКО. Завідуючий урологічним відділенням Кіровоградської обласної лікарні. Відмінник охорони здоров'я. Головний спеціаліст-уролог облздоровідділу. Член республіканського товариства урологів. Стаж хірургічної діяльності — 25 років.

КОР.: Питання, про які ми маємо говорити, за логікою мали б бути монополізовані сексопатологами...

М. І. БОНДАРЕНКО: ...а тут чомусь урологи. Я пригадую один з наказів Міністерства охорони

тенцією була зроблена хірургом Богоразом в кінці 40-х років. Він «підгледів» свою ідею у моржів, яких природа наділила кістковим протезом. Але його спроба імплантування у тканини статевого органа частини ребра поширення не знайшла. Більш розповсюдженим і відомим став спосіб лікування імпотенції зовнішнім протезуванням. Однак і тут не все гаразд: складність і дороговизна протеза, необхідність індивідуальної підгонки, паузи для встановлення, неможливість приховання факту протезування від жінки, порушення цілісності слизових оболонок партнерів.

300 операцій. Та, наскільки мені відомо, в основному — людям від науки, культури, мистецтва, елітарним тобто. Плюс — іноземцям...

Не станемо його засуджувати — це без нас зробить ханжа. Ми й зараз багато що прогресивного не можемо впровадити, а мова ж іде про період розквіту застійних часів.

КОР.: Так що, протез Калнберза — єдиний засіб позбавитись імпотенції?

М. І. БОНДАРЕНКО: Ні в якому разі! Хай чоловіки так і не сміють думати! А то прочитають, про що ми тут говоримо, і за-

ному інституті на кафедрі урології, якою тоді керував В. В. Русаков, теж зайнялися хірургічним лікуванням імпотенції. І теж — небезуспішно. Суть методики рижан і ростовчан ідентична, але фаллоендопротези застосовуються з різних матеріалів. У Ризі набули поширення протези з полімерних матеріалів високої якості, їх виробляє невеликий завод, що побудований тут же, в латвійській столиці. Ростовчани ж надають перевагу силіконовим протезам з високоякісного каучука. Сировина надходить з одного з казанських заводів, а протези виготовляються на самій кафедрі,

ГОВОРИМО
ВІДВЕРТО

адоров'я десь п'ятнадцятирічної давнини. Приблизний зміст такий — про заходи щодо поліпшення допомоги хворим, котрі страждають статевими розладами. Сексопатологія на той час (та й опісля) формально визнана не була. Отож приціл був на поліпшення того, чого фактично не існувало. Кумедно, правда? Отож чоловіки — а я так розумію, що саме про них піде мова, — не мудруючи, звертались до урологів. Це й підштовхнуло останніх всерйоз зайнятися лікуванням статевих розладів.

Кажу «всерйоз» і маю на увазі тільки останні роки. Адже з післявоєнних часів спроби окремих сміливців не утверджувались, не розвивались, бо не знайшли чомусь підтримки.

КОР.: І все-таки перші кроки в цьому напрямі небезінтересні для читачів...

М. І. БОНДАРЕНКО: Хвороб, які погано піддаються медицині, не так і багато. Серед них — імпотенція. Причому, боротьба з нею почалася ген-ген коли — у древні часи.

Перша серйозна, на мою думку, спроба поборотися з імпо-

Все це наштовхувало на думку, що без оперативних методів лікування тут поки що не обійтись. Першим у країні взявся імплантувати фаллоендопротези власної конструкції В. К. Калнберз. Це було ще в 1963 році. Дивно, що за час понад чверть століття його перші експериментальні операції при наявній гострій потребі не набули справді масового поширення. Патенти на методику Калнберза захищені в ФРН, Англії, Італії, інших країнах. Протез особливої форми (П-подібний) надійно фіксується у тканинах статевого органа. Переваги його очевидні: протез забезпечує безболісність статевих зносин і не заявляє про своє існування заєдзяки можливостям косметики.

Ліше через сім-вісім років у пресі промайнуло про це повідомлення. Калнберза закидали листами, благами про допомогу. Та що він міг зробити — хоч і директор інституту, але фактично без ліжок, штату із його величності планом госпіталізації! Змушений був орієнтуватися на місцевих спеціалістів.

Усе ж Калнберзу за чверть століття вдалося зробити близько

комплексують. Ось ми, урологи, зараз (як і завжди) стараємось тісно контактувати з обласним сексопатологом. (Згідно штатного розпису таких має бути... півтора. І сміх, і гір). Так от, з усіх людей, які вперше звернулися торік до сексопатолога (3899 чоловік), операції вимагали близько одного процента. Щоправда, думаю, їх більше, та то вже хай залишається на совісті сексопатолога. Висновок, втім, такий: далеко не кожному, хто страждає імпотенцією, потрібен протез! Консервативне лікування було, є і буде. Отже, домовляємось так: далекосяжні висновки робимо після предметної консультації лікарів. Можу з більш-менш повною переконаністю стверджувати, що фізіотерапевтичного і медикаментозного лікування недостатньо, якщо імпотенція викликана органічним ураженням центральної нервової системи, недорозвинутістю чи пошкодженням статевого члена, похилим віком, а також внаслідок деяких перенесених хвороб органів сечостатевої системи. Ось тут без хірургічного втручання, як правило, не обійтись.

КОР.: Давайте повернемося до «піонерів» хірургічного лікування — рижан...

М. І. БОНДАРЕНКО: Називаючи академіка Героя Соціалістичної Праці Калнберза та його колегу з Латвійського НДІ травматології і ортопедії «піонерами», не слід забувати і ростовчан. На початку 70-х років у Ростовському медич-

в Ростові.

КОР.: І ви надаєте перевагу...

М. І. БОНДАРЕНКО: Був я і в Ризі, і в Ростові. Метод рижан мені більше до душі. Їхні протези менше пошкоджують печеристі тіла статевого органу. При застосуванні «ростовського варіанту» погіршується кровопостачання статевого члена, а значить такий протез дещо дисонує з роботою всього організму.

У Ризі я разом з їхнім співробітником зробив дві операції, в Ростові — п'ять. Всі вони пройшли успішно.

КОР.: А де ще роблять подібні операції?

М. І. БОНДАРЕНКО: Змушений розчарувати — ніде. Хоча, вибачте, в Запоріжжі оперують. Та, на мою думку, їхня методика мало-ефективна...

Простажувавшись у Ризі і Ростові, я вже тут, в урології нашої лікарні прооперував вісьмох пацієнтів. П'ятьох — за ризиким варіантом, трьох — за ростовським. Сім операцій пройшли успішно.

КОР.: І скільки операцій за рік ви зможете робити?

М. І. БОНДАРЕНКО: 20—30. З часом — як підготуємо молодих хірургів-урологів — і 50.

КОР.: І цього, на вашу думку, достатньо!

М. І. БОНДАРЕНКО: Та ні, звичайно. Я знаю, переконаний, що після публікації нашої розмови в газеті черга виросте. А що тоді. Не знаю... Попереджаю: для операції потрібне направлення від обласного сексопатолога (це означає: консервативні методи лікування не допомагають, а саме — папаверін, блокади, масаж, спеціальне санаторно-курортне лікування). Глюс — згода дружини. Додам: усі сім пацієнтів, в яких операція пройшла успішно, почуваються добре, їхні дружини задоволені...

Серцево-судинні хвороби, рак, а тепер і СНІД — хвороби віку.

Від стародавньої до сучасної цивілізації минуло багато віків. І не кожний, мабуть, знає (чи просто не задумувався?), що є хвороба, яка не тільки сьогодні, а постійно загрожувала людям — імпотенція.

За окремими даними соціологів вимальовується невтішна картина: ДО 50-РІЧНОГО ВІКУ ЦІЄЮ ХВОРОБОЮ ВРАЖЕНИЙ КОЖЕН ТРЕТІЙ ЧОЛОВІК...

Зізнаємося, приводом для розмови на цю тему послужив випадок. Ідею підказав лікар-ентузіаст П. А. Тетюшев. Підказав і вивів нас на людину, яку ця хвороба хвилює

вже давно і який він у свій час організував стажування в Ризі...

5

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

КОМЕНТАР КОРЕСПОНДЕНТА

ІІ ОТИМ протягом години розмова точилася довкола можливості створення кооперативу. Микола Іванович, схоже, до такого повороту справи готовий не був. Це пояснюється його дещо неоднозначним ставленням до кооперативів, медичних, зокрема: де з'являється кооператив — там медик як такого не існує. Він мав на увазі, що в погоні за наживою у лікаря як у професіонала притупляються ті якості, без яких він права називатися лікарем не має: чуйність, увага, добросердечність і т. ін. І не дарма у передновірічні дні постанови Ради Міністрів СРСР заборонила і хірургічну діяльність у медичних кооперативах. Однак, коли ми з ним навіть приблизно вивели можливий кількісний ефект (до 200 операцій у рік), поставивши його над усе, Микола Іванович ідеєю зацікавився. І пригадав що Калнберз, позбавлений у своєму інституті розгорнутої широкою діяльності саме через відсутність необхідного штату, ліжок, коштів, ратує за створення самофінансуючого сексопатологічного санаторію. А що! При наданні такої, поки що нетрадиційної медичної допомоги, позначеної делікатністю справи і водночас важливістю, чому б не поговорити про оплату? Мова ж іде не тільки про підвищення

матеріального стимулу (для Бондаренка, як я зрозумів, це зовсім не головне), а про набагато ширші (проти обласної лікарні) можливості. Як! Снажимо, послати за рахунок кооперативних дивідендів на навчання в Ригу чи Ростов групу здібних хірургів, забезпечити необхідні виробничі площі для проведення операцій та реабілітаційного періоду, налагодити безперебійне постачання протезів, високоякісної медичної апаратури та інструментів. А головне: НА ДЕНЬ, МІСЯЦЬ, РІК РАНІШЕ повернути до щасливого нормального життя якнайбільше родин. За існуючих же умов мова йде лиш про одну сотню операцій протягом 4—5 років! (Для прикладу: в Ростові торік зробили 123 операції, але ж там фаллоендопротезування має ледь не двадцятирічний досвід!).

Є й інші ідеї. Наприклад, хірург з тієї ж обласної лікарні М. І. Есаулов переконаний, що всі проблеми вирішить створення сексопатологічного відділення при обласній лікарні, про що, до речі, вже точаться розмови. Та чи єдається за такої системи в необхідному об'ємі і порівняно короткі строки надати допомоги? До того ж не хочеться уявляти таке потрібне відділення в ролі постійного прохача — державне матеріально-технічне, в тому числі й

медичне, забезпечення ще не на «тому» рівні. Не хочеться, а доводиться...

Не хочеться також, аби подібні міркування скептичний читач та відповідальні працівники системи охорони здоров'я (до речі, ми з нетерпінням чекаємо їхньої письмової реакції на порушення в цьому матеріалі проблеми) розцінили як революційне розмахування шаблею панацеї. Так, пропозиція після згаданої постанови Ради Міністрів СРСР видається нереальною і прожекторською. Та, вибачаємось, те, що вчора сприймалося як марення, сьогодні існує на ділі. Якщо такий прогрес у сприйнятті дійсності торуватиме стежину і далі, згадані міркування можуть виявитись цілком реальними. У будь-якого правила є винятки. Тим більше, коли йдеться про таке делікатне інтимне і вразливе, як імпотенція coeundi (нездатність до здійснення статевого акту, голої ім чином, пов'язана з порушенням ерекції).

І останнє. Про те банальне і загальне «не зійшлись характерами», що чуєш на судових засіданнях про розлучення. Хочеться вірити, що ця фраза у свій час лунатиме далеко не так часто, як зараз...

Вів інтерв'ю Анатолій БЕЗТАКА.

16 травня 1989 року

Герой Радянського Союзу М. Ю. ЄРЩЕНКО.

ТАКЕ КОХАННЯ ФРОНТОВЕ...

У світі було неспокійно. Але молоді мріяли любити, вчитися, працювати. Багато хто і не підозрював, що скоро буде війна. Вони хотіли жити.

Так було в Миколи та Катрусі. Вони познайомилися 1938 року. Прийшло велике кохання.

Микола і Катя одружилися. Країні потрібні були військові кадри, і Коля, не роздумуючи, добровольцем йде вчитися в Київське військове артилерійське училище. Настав час розлуки. «Кохання в нас було багато, і ми надіялися її пережити», — так загадувала Катерина Мартинівна.

Закінчив Микола Варченко училище з відзнакою, отримав направлення в місто Белосток. Вислав він дружині перепустку, щоб вони з сином могли переїхати до нього. Але війна не дала їм зустрітися. Так і залишилася Катя з перепусткою і з сином Вадиком на руках.

Тепер до їхнього кохання додалось: «фронтове» і «на листах». Писав Микола дуже часто і на кожному листі ставив номер. Писав і листи у віршах. Скільки в них було кохання і добрих слів дружині та синові? Війна-війною, але кохання зачерствіти не могло і в той жорстокий час.

«Здрастуйте, мої кохані Катруся і синок Вадик! Передаю вам свій гарячий фронтовий привіт і багато щастя та здоров'я. Я поки живий і здоровий, чого і вам бажаю»...

(Лист № 76).

«...Рідні мої, кохані. Сьогодні отримав від вас 3 листи. Руки затремтіли. Накинувся, як лев на свою жертву, читав з такою жадовою, як людина, котра не їла 3 дні. Дякую від усієї душі та серця. Цілую вас з синочком, зразу пишу відповідь. Завтра їду у відрядження, заберу з собою листи і напишу тобі ще. Я не знаю, як тобі ще дякувати за твої, Катю, листи. Дуже кучив. Підняв би вас з Вадиком аж до стелі»... (Лист № 103).

«Почему ты так долго не пишешь! Разве не о чем больше писать!»

И мне кажется все это лишним, Надоело! Не хочется ждать! С каждым днем я все дальше на Запад,

Сокрушая врага ухажу. И по-прежнему чисто и свято Я люблю через битву несус. Но горько и больно мне слышать: «Нет, товарищ; всё еще пишу, Вам придется еще подождать».

А тот раз и другой улыбнется Скажет, хлопнув меня по плечу: «Значит, вовсе не любить», — смеется.

Я неловко в ответ промолчу. Напиши, труд не будет напрасным Твоим письмам ношу на груди. Путь тяжелый, суровый и длинный Будет легче мне с ними пройти. Напиши, я вернусь и приду. Ведь недолго осталось ждать. Чтобы я для тебя про победу Песню спел или смог рассказать. Напиши, чтобы мог я ответить, Когда друг мой ко мне подойдет, Что сильнее всех на свете Она меня любит, Она меня ждет».

Наша армія гнала німців на Захід. Разом зі всіма був і Микола. Усі чекали перемоги... І настав довгожданий День перемоги. Катерина отримала листа, датованого 9 травня 1945 року.

«Вітаю з Великим святом — днем остаточної Перемоги над ворогом. Здрастуйте, кохані Катруся і Вадик, шлю вам свій гарячий привіт і масу найкращих побажань. Чекаю найскорішої зустрічі.

Так, дорогі, війна закінчилася. Я залишився живим. Зараз знаходжуся в Австрії. Сьогодні святкую День Перемоги над ворогом. Радість не має меж. Усі співують і триумфують. Тепер скоро настане час нашої зустрічі. Дорога Катруся, я тебе люблю ще міцніше, аніж раніше, не кажучи вже про нашого синочка. Люблю і, як раніше, чекаю скорішої зустрічі. Ви мені з сином найдорожчі за все. Я радий, що він росте розумним і слухається тебе»...

І зустріч прийшла. Не зуміла війна охолодити їхнього кохання. Катя Варченко зміла чекати як ніхто.

Т. МАРКОВА,
вчитель географії.

СОЛД

Зустрів мене на порозі своєї хати чоловік невеличкий, непоказний, аж подумалося — чи у цю хату потрапив? Та той блиск в очах, різкі метушливі рухи, а ще буденна солдатська форма (галіфе з бахматими крилами і гімнастерка на вусах) одгонили сумнів — це він. Солдат останньої війни Петро Якович Яцина.

В Деріаку я їхав з фотографією. «На цьому чоловікові живого місця немає, щоб без рани, — передавав слова деріацького голови колгоспу наш фотокореспондент. — Його не тільки сфотографувати в газету треба, а написати про нього красивими словами. Він заслужив цього».

Тільки Петро Якович як узяв фотографію в руки, то догоду же розділявся, а потім підкинув брови: «Де це він мене посадив, га, Манько? Він же отут ось мене знімав, на тапчані... А це рушники он які вишивані, і паляниця висока...».

Од того здивування (мастиак ж ці фотокореспонденти!) й почалася розмова. Точніше, сповідь старого солдата, бо я лише слово іноді вставляв.

— Часто розказувати приходиться. То піонерам, як у школу покличуть, то з трибуни в День Перемоги, а то й так, як оце тобі — кореспондентам. То я собі одного разу думаю: чом би мені все це не записати? Бенячок у

[Закінчення. Початок на 1-й стор.]

мене хоч і побитий, але ще варить — та, думаю, хай ті спогади для дітей і онуків зостануться. Записав усе. А потім приїхав один кореспондент з Харкова: дайте, каже, мені цього зошита, я вам його поверну. Та як узяв, то й досі чекаю.

Написав я нового зошита, але цього вже не дам нікому. То слухай, коли це тобі цікаво.

З чого його почати? Я, синок, усю війну від дзвінка до дзвінка відбув. А мені ювілейну медаль лєнінську не дали. Дітям фактично моїм дали, а мені не дали. От вони з мене й підсміюються: «А що це в вас, діду, ось такої медалі нема?». Ордени Слави є, за визволення столиць європейських медалі є, а ювілейної лєнінської нема. Написав я в райвиконком, а мені відказують: нема вас у списках на нагородження... А-а! Не просто в медалі діло, а в лєнінській медалі. Я комуніст із 45-го року, за лєнінські ідеї крок проливав, а медалі — нема. Бо нема в списках... Діти мої є в списках, а мене нема...

Війна для мене почалася під Брестом. Я тільки-но приїздив, у травні, а в червні — війна. У 30-й танковій дивізії в автобатарейні ЗіСа водив (на тракториста я вчився ще до війни). То були чорні, страшні місяці. Одступали й одступали: Барановичі — Пінськ — Мінськ — Смоленськ... Під Смоленськом (його три рази з рук в руки віддавали) мене поранило. Літаки німецькі

кмарою налітали. На мої очі бензовози горіли, як свічки. Багато в полон попадало. Мене поранило в лопатку...

Питаєш, чи розпач мені не охоплював? Може, так і було. Довженко, як ти кажеш, і охоплював, а мені не було чим про це думати. Генерали й офіцери думали, в них голови більші, а я солдат — куди пошлють, туди й пішов. Дають їсти — їси, грають відбій — спи, не бий, а послали на завдання — виконуй, чесно виконуй, солдат. Як віця був. Справді, як так, як було...

Далі підлікувався — і Ленінград, блокада, дорога життя на Ладозі, Волков, Тихвін. Пророзі до 54 градусів. Сніги. Голодні і холодні були то дні. По пок Синявинські болота перебрів. Річ наступі на станцію Мгу зноє поранило. У голову.

Ще й досі той холод ную. Яюсь не стримався був у міччєті нашого начальства: «Ви чы на старості нагрійте мене. Я чє й досі від Ленінграда не нагрівся!...». Це коли приходиться ву-гілля на зиму випрошувати, а дають сміття, що від чього-тільки диму багато. Ці чы правда, хорошого вугілля викали, дрібненького, блискучого — але й зима на зиму не була сєка...

Лікувався на Уралі. А сєрдє лі-та 43-го знов на фронт. Гєдї-на 11-й танковий корпус. 12-є ордєнів Червоного Прапора. Су-ворова, Богдана Хмєльницького і

Кутузова Волноваська мотострєльцька бригада. На фронт у сє-мє пєкло: Орловськo-Курська дуга.

Чого Волноваська називається? Так ми ж Донбас визволяли, міс- Золноваху. Командир бригади Яковник Жаров і командир корпусу Іван Іванович Ющук об- ходили стрєй, як зараз чую той дзвінкий голос: «Ви не підєвє нас у бою під Волновахою!».

Було асього на війні. Ось давє нить мені у вухах той голос, і сплєзи до горла підступают. Рєдєщє, за нас тодішніх, моло- дих, впертих. З характером бу- солдат. Інакше б не встояли про- ти такої сили.

Всякого й набачився. У листо- паді 43-го формувалися у Хар- ковї. Оце як хто скаже «Харків» а в мене перед очима Холодні Гора, є така у Харковї, і чєлєзі на шибєнчїні гєйдєється. Нау- Фашисти його повєсили за те, щє підказав людям, як від смер- врятуватися: змусили його п- дудом автомата вивозити крїтє- машинною мирних людей за мї- то, а по дорозі виклопну трубу- газами в набиту людьми буд- ічєводили — доки довєзє, то а- й подушилися. А він підказє- затуляється просєклим сєчє- драмтям... Рятувалися так од с- мєті. Аж поки не довїдалися нїм- Отакі спогади з війни.

Ковєль, Волинь, форсує- вбрід Західний Буг, звільня- Польшу. 17 сїчня визволяє- Ва- шаву, осьє медаль «За визволе-

ДВА ІВАНИ

БУВ

ся. А інші готувалися до обїду. Бо як казали, в такому випадку, бували солд- ти: війна — війною, а пообїдати зго- диться... Саме в цей час, громіхаючи колєсами, з'явилася наша похідна кух- ня. Рєдїючи зустрічі з нами, кухар щиро посміхався, і його доброзичлива по- смїшка відразу підняла всім настрїй.

Слїдом за кухнею приїхала підвода з хлїбом, на підводі прибув старшина. Відчувши запах свєжого хлїба і борщу, бїйці пожваїшали, миттєво підставили котелки, ложки, готуючись до обїду...

Хоч вже минуло понад сорок рокїв з того часу, але й зараз, беручи в руки шматок хлїба, я час від часу, згадую той випадок, що відбувся у Берліні на моїх очах.

Старшина різав великі буханки на три частини, даючи кожному по 800 гра- мів. Одержавши хлїб, бїйці підходили до кухні, і сїдали обїдати.

В цей час з підвалів почали поступо- во вилізати маленькі голодні німецькі діти, і, простягаючи брудні ручєнєтє, промєзляли:

— Істи... Хлїба...

Бїйці відламували дітям шматки хлїба, а деякі діти посмілішавши, вже загляда- ли в солдатські котелки, протягуючи за- далєдїє принесєні кухнї або мисочки.

Дивлячись, що дітей зїбрався дуже багато, і бїйці їм роздають всю їжу, а самї залишаються голодні, старшина су- воро сказав:

— Дїти! Не заважає солдатам їсти. Коли вони пообїдають, кухня готуватимє для вас суп, і ми дамо вам хлїба.

Нїмецькі діти зрозумїли ці слова, на- вїть без перекладу, бо миттєво кинулися

збирати дощечки, шматки дрєв і склада- ти це все біля кухнї на купу. Тут же біля кухнї вони виставили свої мисочки, ко- телки та інші посуд.

Коли в кухнї згасав вогонь, діти, один за одним потерєзі дмухали в щї- линки кухонних дїрєщє, щоб швидше зварився «німецький суп».

В цїй роботї, сєрдє інших дітей особ- ливо жєвїстє прїзнєвся русоволосий хлопчик з великими синїми сумни- ми очима — рєдїшєстє. Він перший одержав від старшини шматок хлїба, а кухар налив йому маленьку мисочку супу.

Минув деякий час, коли вже весь суп був розданий німєцким дітям, до кух- ря знов підїшов той же русоволосий хлопчик і тихо промовив:

— Дядє солдат! Вїзьмїть мою улюб- лєну іграшку вашим дітям. — і він про- стєг кухарю сїрого вухатого зайця, — а мамї дайте хлїба бо вона дуже, дуже голодна!

Недалєко від хлїпчика стояла його матє з дитиною на руках. А біля її нїг, тримаючись за сєдїнчїцу, з котелком була ще худєнька дєвчинка, рокїв трєох.

Кухар спитав хлопчика:

— Як тебе звати?

— Йогєн, — відповїдє той, ткнувши се- бє пальцєм у груди.

— А мене звати Іваном, — відповїдє він, і щиро посміхєвшись, додає, — виходить ти мїй братє.

І досадливо промовив, чєму ж ти ра- нїше не приїшов?

Потїм, глянувши на голодну жїнку з немовлям і її голодних ще двєох ма- леньких дітей, він звидко підїшов до

воза.

Старшина зрєс жалїючи оцю н- дітьми, кинувся ка за пайкою х-

— Опам'ятай- нішня норма! Але кухар Ів-

чи розє язувєтє: — Так, у неї- мїєш, діти!

— А у нас, у шї діти не дітє

Кухар Іван, відповїдє старш-

— Ми ж з то- дєнськїї

Тремтєчими пакунок, ним і солдат весь час

гах війни, і рї- тягнув німецькє хлїба.

Скорїше сєр- мївши душевнї- го воїна, котрє життї. Жїнка

взяти солдатєс- нувши на жє Йогєна, котрий

підвиравшись і Ельза, котрі б

міцнїше прити- мовля, і повїє

кроки, стала н- кою край ру

притулилася дї- ро їх поцїлує

м. Кїровоград

ЩО ЗА ДВЕРІ МА?

В газеті за 7.01.1989 року в матеріалі «Окупація»: серпень, 41 — січень, 44» згадується прїзвище Н. П. Ткач. Вона розстріляна фашистами 22.02.1943 року. При розкопках, як це і говориться в газеті, батько П. Д. Си- доренко впізнав дочку.

Н. П. Ткач — вчителька, 1916 року народження. Ніна Петрівна працювала в одній із шкіл міста Кїровограда. Жила вона разом з малолїтньою донькою. Після страти матері, дочка росла біля діда.

Усі 69 трупів, після розкопок, були спочатку пере-за-

хоронєні біля українського театру. Тодї на сїмї із плїт було прїзвище Н. П. Ткач [Сидоренко].

При другому перезахоронєнні [у фортеці] Ткач чємусь не написали. І ось уже багато рокїв дочка і зять не можуть добитися, щоб їм'є матері вїдєвали на одній із плїт.

Дочка і зять живуть в Магаданськїй областї. Щорїчно відвідують Кїровоград. Колись вони з'їздили в який плїтї класти квіти. Тепер ця плїтка невідєдома. Людське горє ускладнено ще й нашою жєвїстєю, байдужїстю, черствїстю. Стукали діти не в одні дєрї, а

результат — взяти участь у н- не хоче.

У мене є фотографїя Н. П. ли її, можуть багато розповї- відкупилися учитеї, розповї- і портрет учительки помістили

Я послє газету в Магаданє- тому, щоб їм'є людини не б- допомогу газетї.

ВІТЧИЗНА

СОЛДАТ

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

а-марию налітали. На моїх очках бензовози горіли, як свічки. Багато в полон попадало. Мене поранило в лопатку...

Питаєш, чи розпач мене не охоплював? Може, таких як Довженко, як ти кажеш, і охотньо-ваз, а мені не було коли про це думати. Генерали й офіцери думали, в них голови більші, а я солдат — куди пошлють, туди й пішов. Дають їсти — їси, грають відбій — спимо, як побиті, а послали на завдання — виконуй, чесно виконуй, солдат. Отак. Як віця був. Справді, кажу так, як було...

Далі підлікувався — і Ленінград, блокада, дорога життя на Ладозі, Волков, Тихвін. Морози до 54 градусів. Сніги. Голодні й холодні були то дні. По пояс Сивинський болота перебрів. Принаступі на станцію Мгу знов поранило. У голову.

Ще й досі той холод чую. Якоюсь не стримався був у кабінеті нашого начальства: «Ви хоч на старості нагрійте мене. Я ще й досі від Ленінграда не нагрівався!..» Це коли приходиться вугілля на зиму випрошувати, а дають сміття, що в нього тільки диму багато. Ці іми, правда, хороше вугілля виписали, дрібненького, блискучого — але й зима на зиму не була схожа...

Лікувався на Уралі. А серед літа 43-го знов на фронт. Розділили 11-й танковий корпус. На орденів Червоного Прапора, Суворова, Богдана Хмельницького і

Кутузова Волноваська мотострілецька бригада. На фронт у саме пекло: Орловсько-Курська дуга.

Чого Волноваська називається? Так ми ж Донбас визволяли, місцевиків Жаров і командир корпусу Іван Іванович Юшук обходили строї, як зараз чую той дзвінкий голос: «Ви не підвели нас у бою під Волновахою!..»

Було всього на війні. Ось дзвонить мені у вухах той голос, а сльози до горла підступають. З radoщів, за нас тодішніх, молодих, впертих. З характером був солдат. Інакше б не встояли проти такої сили.

Всякого й набачився. У листопаді 43-го формувалися у Харкові. Оце як хто скаже «Харкіан», а в мене перед очима Холодна Гора, є така у Харкові, і чоловік на шибениці гойдається. Наш. Фашисти його повісили за те, що підказав людям, як від смерті врятуватися: змусили його під дулом автомата визволити кривою машиною мирних людей за місто, а по дорозі виклопну трубу з газами в набиту людьми будку. Відводили — доки довезе, то воно й подушилися. А він підказав: затуляйтесь просякшим сечею драгентами... Рятувались так од смерті. Аж поки не довідалися німці. Отакі спогади з війни.

Ковель, Волинь, форсували збрід Західний Буг, звільняли Польщу. 17 січня визволяв Варшаву, ось медаль «За визволен-

ня Варшави». З поляками потім форсували Одер. Прийшлося узнати мені, яка то крижана вода. Кінець лютого останнього року війни. Буйна вода з кригою!

Ще трошки-трошки треба було дожити до Перемоги.

І вже уявлялось, як повернувся додому, в Дерітку, до матері, до братів, сестер... Нас дев'ятеро в батька-матері було. У 33-му четверо померло. І батько помер у 33-му. Зосталося нас три хлопці і двоє дівчат. При матері. Зараз я собі думаю: як ото моя мати не тріснула з горя, як вона витримала все те. Воїстину стокільний наш народ. 96 років прожила. Не прожила, а промучилася.

Старший брат Іван загинув на фронті, а меншого, Миколу, політає тут, у селі, перелякали, до стіни ставили розстрілювати, калікою на все життя зробили його. Сестру до Німеччини забирали, хату нашу спалили німці...

Серед літа 46-го року демобілізувався. «Советская Отчизна» сечас приступила к выполнению сталинского пятилетнего плана... Все свои силы, всю свою волю и энергию обратите на выполнение... Такого листа мені вручили, відправляючи додому.

Я ось ще й до недавнього часу думав: якби не Сталін, то ми не перемогли б. Чотири подяки сталінські заслужив у війні. А тепер хоч не показуй їх нікому...

Така була сильна віра в Сталіна, бачиш. Зараз я газети читаю, в тоді що знав? Віаці, кажу, були, ми, віаці!..

На війні і шофером мені доводилось бути, і телефоністом, і артилеристом, і в розвідниках. Так і після війни всяких робіт пере-пробував: куди посилали — не відмовлявся. Повернувся з Німеччини, чоловіків горсточка, а в мене ще й п'ять класів — парт-оргом мене вибрали. Бригадиром був, і кінними сілками сів, і трактором... З ранами своїми, і осколками. Мені двадцять два роки не визнавали, що я інвалід. Коли в Берліні останній раз поранили, то разом з гімнастеркою пропала моя довідка про поранення. І тільки через 22 роки з архіву Військово-Медичного музею Міністерства оборони СРСР повернули того забраного папірця і почали пенсію 25 карбованців 50 копійок платити. Зараз держава про інвалідів війни добре піклується.

«Живого місця нема?». Живий ось, зорущу ще, і сидіти не люблю на призбі. А що різали, то це правда. Більше двадцяти разів оперували, чотири кіла 300 грам чужої крові прийняв. 7 оскolkів приніс в собі із війни, зараз ще три зосталося, ось по-пробуй пальцем на маківці, чи на лобі — чуєш, тверде таке випинається? Але не догарає мені, то хватить уже різати...

Ось хату треба підлатати. Капає, коли дощ, із стелі. Стукаєся

до владі, в військомат. Приїжджав майстер із мілколгоспбуду, хату обміряв, дах обміряв — душу мою задовольнив. Та як поїхав, то й досі.

Ні, я не те, щоб дуже на наше сільське начальство жаліюся, бо не відмовляють: чи виписати що, чи город виорати... Але то треба пороги оббивати. Й не раз. Треба йти в наступ, якщо пофронт-товому сказати. І не тільки, коли тебе самого лиш стосується.

Життя... Онуки вже ростуть. Шестеро їх у мене. Чекаємо з ба-бою Манькою, виглядаємо (одні в Івангороді живуть, другі в Дні-пропетровську) — ото вже й радисть. Чи розпитують про війну? Розпитують, аякже. «А ти, дедушка, Перемогу бачив?»

Зараз уже, мабуть, на подвір'ї Петра Яковича і Марії Авраміви зелено спориш кучерявиться, на городі картопля листочки. викинула, вишні докруг хати пере-цвітають... А тоді, в березні, під час нашої зустрічі картопля ще тільки зогрівалася хатнім теплом у відрах, ще не прийняла ні-якого овочу, але була виорана, заскороджена, як грядочка. З вулиці не помилилися — господар тут живе.

Так і бачу його коло воріт: в нерозлучному галіфе, гімнастер-ці навипуск, в кухайці наопаши-ки. Солдат останньої війни. Герой. Василь БОНДАР. Фото В. ГРИБА.

с. Деріївка, Онуфріївський район.

КАРНИЙ РОЗШУК ПОВІДОМЛЯЄ

Управлінням внутрішніх справ Павлодарського облвиконкому розшукується двічі засуджувана Воронько Раїса Андріївна, уродженка села Велика Чечелівка Новгородського району Кіровоградської області, котра звинувачується у викраденні малолітньої Луценко Людмили Олександрівни.

Прикмети громадянки Воронько: ріст 160—170 см, обличчя і руки вкриті веснянками, роз-мовляє українською мо-вою.

Громадяни, якщо ви зустрічали злочинницю чи викрадену дівчинку або вам щось відомо про їх місцеперебуван-ня, просимо повідомити у найближче відділення міліції.

Відділенням карного розшуку Ленінського РВВС м. Кіровограда за здійснення ряду злочи-нів розшукується Рахуба Валентин Іванович, 1955 року народження, що проживає по провулку Спаському, 109.

Його прикмети: висо-кого зросту, худорлявий, обличчя смагляве, во-лосся тонке, пряме. Ру-ки татуювані.

Особливих прикмет немає.

Кому відоме місцепе-ребування правопоруш-ника, повідомте, будь ласка, по телефонах: 97-7-48 (карний розшук), 97-5-09 (чергова частина Ленінського РВВС).

В А Н И

БУВАЛЬЩИНА

обіду. Бо як бувелі солда-ти, обидати зго-ромихаючи похідна кух-и, кухар ширю озичлива по-ім настрій.

ала підвода з ув стершина, ліба і борщу, о підставали в до обіду... сорок років з іеручи в руки су, згадую той ерліні на моїх

буханки на му по 800 гра-йці підходили ічали поступо-одні німецькі дні рученята,

шматки хліба, у вже загляда-протягуючи за-бо мисочки. іралоса дуже уть асю їжу, а старшина су-

солдатам їсти. ухня готувати-о вам хліба. і ці слова, на-ттю кинулися

збирати дощечки, уламки дров і скла-дати це все біля кухні на купу. Тут же біля кухні вони виставляли свої мисочки, ко-телки та інший посуд.

Коли в кухні запала вогонь, діти, один за одним по чорці дмухали в щі-линки кухонних дверей, щоб швидше заварився «німецький суп».

В цій роботі, серед інших дітей особ-ливою жвавістю відрізнявся русоволо-сий хлопчик з великими синіми сумни-ми очима — років шести. Він перший одержав від старшини шматок хліба, а кухар налив йому маленьку мисочку супу.

Минув деякий час, коли вже весь суп був розданий німецьким дітям, до куха-ря знову підійшов той же русоволосий хлопчик і тихо промовив:

— Дядя солдат! Вийміть мою улюб-лену іграшку вашим дітям, — і він про-стят кухарю сірого вухатого зайця, — а мамі дайте хліба. Бо вона дуже, дуже голодна!

Недалеко від хлопчика стояла його мати з дитиною на руках. А біля її ніг, тримаючись за спідницю, з котелком була ще худенька дівчинка, років трьох.

Кухар спитав хлопчика:

— Як тебе звати?

— Йоган, — відповів той, ткнувши се-бе пальцем у груди.

— А мене зовуть Іваном, — відповів він, і ширю посміхнувшись, додав, — виходить ти мій тезка.

І досадливо промовів, чому ж ти ра-ніше не прийшов?

Потім, глянувши на голодну жінку з немовлям і її голодних ще двох ма-леньких дітей, він швидко підійшов до

воза.

Старшина зрозумів, що кухар Іван, жалюючи оцю німецьку матір з трьома дітьми, кинувся до свого речового міш-ка за пайкою хліба, суворо сказав:

— Опам'ятайся, це ж твоя сьогод-нішня норма!

Але кухар Іван, нервово продозжую-чи розв'язувати лямки мішка, промовив:

— Так, у неї ж маленькі діти. Ти розу-мієш, діти!

— А у нас, що не було дітей? Чи на-ші діти не діти?...

Кухар Іван, мабуть вперше, сердито відповів старшині:

— Ми ж з тобою радянські люди, ра-дянські!

Тремтячими руками він дістав білий пакунок, ним виявився рушник, який солдат весь час возив з собою по доро-гах війни, і, розгорнувши його, про-тягнув німецькій матері свою пайку хліба.

Скоріше серцем, ніж мовою зрозу-мівши душевний вияв цього радянско-го воїна, котрого вона бачила вперше в житті. Жінка спочатку відмовлялася взяти солдатський дарунок. Але, гля-нувши на жалібний вигляд синочка Йогана, котрий дивився на хліб, потім подивившись на запалі оцenate доньки Ельзи, котрі були повні сліз, вона ще міцніше притисла до грудей своє не-мовля, і повільно зробивши вперед два кроки, стала на коліна. Підгорнувши ру-кою край рушника, німкеня губами притулилася до рук солдата Івана і ши-ро їх поцілувала.

Дмитро ЧИБІСОВ.

м. Кіровоград.

ДО ЗА ДВЕРИМА?

ля українського театру. Тоді на одній із різниці Н. П. Ткач (Сидоренко) приїз-ду переахороненні (у фортеці) приїз-не написали. І ось уже багато років ді-жуть добитися, щоб ім'я матері викра-діння з плит.

ють живуть в Магаданській області. Вони відують Кіровоград. Колишні вони знали, на пести квіти. Тепер ця плита невідомо, горе ускладнено ще й нашою халатністю, черствістю. Стукали діти не в одні двері, а

результат — взяти участь у конкретній допомозі ніхто не точе.

У мене є фотографія Н. П. Ткач. Є ще люди, які зна-ли її, можуть багато розповісти. Добре було б, щоб відгукнулися учителі, розповіли про колегу, її подвиг. І портрет учительки помістили в шкільному музеї. Я поспав газету в Магаданську область. Та головне в тому, щоб ім'я людини не було забути. Надіюсь на допомогу газети.

Г. ПЕРЕБИЙНИС.

6 7

«МОЛОДИЙ КОМУНАР»

6 травня 1989 року

ДО 17
І СТАРШІ

Біля прохідної заводу...

Незабаром прийде літо, і тисячі дітей майнуть на літні канікули. Для учнів це радісна пора, але для вчителів, працівників правоохоронних органів та й для батьків виникає дуже болюче запитання: як зробити так, аби відпочинок для дітей був справжнім, щоб вони могли і попрацювати, і не влізли до якоїсь калені?

Але зараз практично всі підприємства переходять на господарчий розрахунок і не зацікавлені наймати некваліфіковану робочу силу, якою є молоді. Це привело до того, що торік учні більшості шкіл міста не змогли відпрацювати виробничу практику в колгоспах району — колгоспи відмовились. На підприємствах міста підлітки теж почули: «У нас господарчунок». Часто ця фраза вимовляється керівниками з гордістю. На жаль, вони не задумуються: куди ж піде молоді, шукаючи пригод від бездіяльності?

На різних нарадах з тривогою говориться про ріст підліткової злочинності, про жорстокість молоді. І скрізь роблять висновки: потрібно, щоб юнаки та дівчата працювали, набирались розуму, беручи приклад з найкращих представників робітничого класу.

Але як їм працювати, коли перед самим носом у них підприємства зачинають прохідні?

В. ЩЕРБАНЬ,
інструктор ідеологічного відділу Олександрійського міського комітету партії.

НЕСОЛОДКІ ШКІЛЬНІ ДЕСЕРТИ

— Тільки не пишіть прізвища, будь ласка, а то дитину в школі «заклюють», — попросила нас мама учня школи № 5 м. Світловодська. — А все, про що я вам говорю — правда. У нас тут по сусідству школярів багато живе, зайдіть у будь-яку квартиру, вам скажуть: не хочуть діти обідати в школах. Не хочуть і край! Несмачно, брудно. Молоко недопите одними дітьми, зливають і дають іншим. Ви перевірте, самі переконаєтесь.

Ми перевірили. Звичайно, схопити за руку тих, хто зливає молоко, а згодом частує ним інших дітей, нам не доводилося. Тому такий факт ставимо під сумнів, хоч і не від однієї мами чули таке.

Ситуація знайома не лише по Світловодську. Пошта редакції свідчить, що долинські, бобринецькі, новоукраїнські, кіровоградські діти «за однаковим успіхом» відмовляються від шкільних сніданків і обідів, надаючи перевагу булочці, купленій у шкільному буфеті, а не борщу із шкільної їдальні.

Чому? Очевидно батьки повинні потурбуватися, щоб діти не псували собі шлунок. При їхній (батьків) зайнятості, обіді в школі — це прекрасно. «Ви так вважаєте? — не погоджується з нами мати учня п'ятої школи. — Я сама вчилася тут, то знаю, як там годують!».

Все-таки звітуйте, хотіли заперечити ми, не один раз сяди зацікавлені, однак візит у школу примусив нас не поспішати. Школа № 5 — одна з найстаріших у Світловодську. Їй 29 років. Репутація у школи зовсім непогана. Але про їдальню тутешню ходять усякі чутки по Світловодську. І це не випадково.

Вражає своєю неустаткованістю, незатишністю вже зовнішній вигляд її. Ще недавно діти тут взагалі обідали стоячи, тепер хоч можуть сидіти, але все одно це напівпідвальне приміщення особливого оптимізму у нас не викликало. Приміщення для миття посуду ніякій критиці не підлягає. Не одна б матуся зробила належний висновок щодо харчування свого чада, коли б завітала сюди.

— Умови дуже погані, — говорить куховарка М. О. Красна. — Обіцяли навіть відпустку додаткову надавати за те, що ми працюємо в таких умовах. Потім прийшли, подивилися і вирішили чомусь не давати.

— А скільки, вибачте, ви заробляєте? — поцікавилися ми у Марії Олександрівни. — Скільки, наприклад, одержали за минулий місяць?

— Чистими: 47 карбованців. Ми не одразу повірили, тому куховарка поспішила пояснити: частину дітей з п'ятої школи забрали в іншу, а план залишився тим же, що й був.

Ходили підсобними приміщеннями шкільної їдальні, слухали нарікання працівників, співчували, хоч знали, що допомогти навряд чи зможемо. Але ж люди, від яких щось залежить, не повинні відмахуватися від потреб шкільних їделень.

Ми ніяк не можемо звинуватити працівників їдальні у тому, що діти не хочуть обідати в школах. Не вони встановлювали, що в порцію каші треба покласти 3,5 грама масла, а в тарілку супу всього 5 грам. Можливо й справді готувати бульйонні супи недоречно, хоч ми ніяк не можемо зрозуміти, чому. То нехай будуть супи на воді, але ж калорійність їх повинна бути вищою.

Нас здивувало, що санітарна станція після перевірки шкільних їделень, залишилася цілком задоволеною їхнім станом з точки зору гігієни й санітарії. Варто було один раз завітати до їдальні школи № 2, одягати запропоновані нам сумнівної свіжості халати, подивитися, якими ганчірками користуються працівники їдальні, побачити, як, на наше прохання, зважуючи котлети, їх кинули на брудні терези, і висновок напрашувався сам: антисанітарія.

На відміну від інших шкіл міста Світловодська школа № 7 побудована порівняно недавно. При її будівництві планувалася навіть басейн, правда, потім будувати його передумали, але спортивні майданчики збереглися і підтримуються у хорошому стані. Розвернутися дітям є де, хоч в принципі ми проти таких великих, перевантажених шкіл, де в класі іноді понад 40 учнів і вчитель ні фізично, ні морально не може приділити нормальну увагу кожному. Втім, проблема великих шкіл — тема зовсім іншої розмови.

— Ох, ця сьома школа, — зітхали вчителі інших світловодських шкіл, — через неї всі ми страждаємо.

Гадаємо, це перебільшення, але умови харчування дітвори у школі № 7 набагато кращі від інших. По-перше, їдальня тут велика, світла, не схована у підвалі, як у школі № 5, де, не зважаючи на ремонт у серпні минулого року, становище критичне. По-друге, ложки-тарілки у більш-менш належному вигляді, та й брудні ганчірки увагу не привертають. І все ж...

І все ж діти не люблять обідати в школі. Що ж дивного, коли в меню вам пропонують молочний рисовий суп, вареники з картоплею і компот. Зрозуміло, не кожний день у школярів таке «фейлетонне» меню. Але причина того, що школярі намагаються уникнути шкільних їделень, та ж сама: несмачна їжа.

— А як вона буде смачною, коли борщ, наприклад, ми готуємо у котлах, — говорили нам в шкільній їдальні, — закладаючи продукти всі разом?

Добрій господині не треба пояснювати «секрети» подібного приготування їжі. І знову — водянисті бульйони, і знову 5 грам масла на порцію супу.

— Але ж і наші діти тут обідають, — говорила нам завуч школи № 7 В. І. Ковшар. — Не готуємо ж ми для них спеціально.

Ми згодні з Валентиною Іванівною, але від того, що діти шкільних працівників обідають несмачно і малокалорійно, як і діти робітників заводу чистих металів, як кажуть, не легше.

Проектом у школі № 7 не передбачено буфету, школі відмовляють у жаровній шафі, а діти так люблять випічку. Можливо, не обов'язково втручатися газеті, щоб система громадського харчування (до неї належать шкільні їдальні) вирішила це питання?

І ще одне зауваження стосовно школи № 7. Тут нам показали книгу відгуків батьків про стан шкільної їдальні. Якщо не зважати на кілька зауважень, батьки цим станом цілком задоволені. Дивно, але у розташованому по сусідству малосімейному гуртожитку нам доводилось чути речі зовсім протилежні. «Нам не шкода платити 16 карбованців у місяць, якби лиш діти були нагородовані», — запевнили нас батьки.

Не будемо перебільшувати,

бованець 47 копійок. Кошторис треба міняти. Дітям необхідно давати побільше вітамінів. Хоч працівники їдальні молоді, намагаються урізноманітнювати меню, та й на постачання жалітися гріх».

Відвідини світловодських шкіл переконали нас, що не сьогодні проблем з харчуванням школярів не тільки не зменшується, а, навпаки — зростає. Відсутність мила і прального порошку санітарний стан і особисту гігієну не поліпшать.

Ми не заплющуємо очі й на те, що працювати в шкільних їдальнях важко. Ось, наприклад, в новій школі № 7 дуже погана вентиляція і на кухні завжди повна диму. Про умови праці в їдальні школи № 5 (де ставилось питання, щоб за шкідливість давати

Дев'ятикласницю Оксану ГУРТОВУ у Трєпівській середній школі Знам'янського району (там вона навчається) старшокласники знають як ділового, активного члена комітету комсомолу десятирічки. Вони ж рекомендували її для фотографування і нашому кореспонденту В. Грибу.

рейди працівників відділення боротьби з розкраданням соціалістичної власності Світловодського міськрайвідділу внутрішніх справ кримінальних порушень не виявили. Але при тому раціоналі, який пропонується дітям, не обов'язково навіть розкредати продукти, щоб школярі отримували менше калорій, ніж їм потрібно.

Краще від інших поставлено харчування у школі-інтернаті № 1. Але й тут на наше запитання, чого їм не вистачає, завуч школи О. М. Литвиненко відповіла однозначно: грошей.

А директор О. В. Каргін пояснив: «Нам виділяють не учня карбованець 20 копійок, а за нашими підрахунками потрібно кар-

додаткову відпустку кухарям) вже йшлося вище.

Не набагато кращі справи і в інших школах. Все це не можна не враховувати. Як не можна обходити проблем мовчанням.

Кому вигідно про це не пам'ятати? Кому вигідно підсолоджувати шкільні десерти гіркими висновками?

Г. НІКОЛЕНКО,
співробітник відділення боротьби з розкраданням соціалістичної власності Світловодського міськрайвідділу міліції.

В. ЛЕВОЧКО,
спецкор «Молодого комунаря»,
м. Світловодськ.

ХОЧУ ЛИСТУВАТИСЯ

Нам по 14 років. Хочемо знайти нових друзів з допомогою вашої газети. Захоплюємося естрадною музикою, любимо читати, шити, а також любимо їздити в гості і самі приймати їх у себе. Якщо хтось бажає з нами листуватися, пишіть на адресу: 317613, Гайворонський район, смт Салькове, цукровий завод, Кучерук Людмила, Христинч Наталя.

Сподіваюсь, ти допоможеш, «Молодий комунар», знайти нових друзів. Звати мене Оксана Шаблій. Захоплююся сучасною музикою, особливо подобається група «Ласкавий травень», люблю і сама співати, а ще захоплююся спортом. Нехай пишуть мені друзі. Моя адреса: 317224, Бобринецький р-н, с. Сугоклівка, Шаблій Оксана.

ціоную календарики, фантики, поштові листівки. Ще люблю слухати музику, в'язати, читати, допомагати мамі по господарству. Чекаю листів від нових друзів. Хоч мені тільки 11 років, писати буду справно. Гайворонський район, с. Хашувате, вул. Воробського, 20. Гуйван Тамілі.

Мені 21 рік. Звати мене Вадим. Прочаков. Студент. Захоплююся кіномистецтвом і поп-музикою. Збираю листівки з фотографіями артистів кіно і естради, а також листівки з зображеннями «братів наших менших» кішок і собак. З задоволенням буду листуватися з людьми, близькими «по духу». Моя адреса: 316002, Кіровоград-2, вул. Чигиринська, 2-57. В. Прочакову.

Сподіваюся знайти друзів! Звати мене Тетяна Іваниченко. Мені 13 років. Захо-

лення? Найрізноманітніші. Люблю читати, слухати музику, в'язати, захоплююся колекціонуванням календариків, поштових листівок. Давайте дружити. Моя адреса: 317539, Новоархангельський район, с. Синюха, вул. Слави, 99. Іваниченко Тетяні.

Дуже хочу листуватися з хорошими друзями. Надрукуйте мого листа, будь ласка. Мені 15 років. Люблю сучасну музику, займаюся спортом, багато читаю. Живу в місті Кіровограді за адресою: проспект «Правди», 2, кв. 37. Скрипник Лілія [поштовок Індекс 316030].

В'язу, читаю, вишиваю, маю ще безліч захоплень. Хто хоче зі мною потоваришувати, нехай пише за адресою: 317154, Новгородківський район, с. Вершино-Кам'янка, Олександрі Залецький.

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

6 травня 1989 року

Я учениця 5 класу Гуйван Таміла. Колек-

БІЩИЛІН після „ФОНТАНУ“

ГРАНІ МОРАЛІ

АК тебе звати?

— Можна Наталкою, 18 років.
— Наталко, це інтерв'ю буде надруковано. Ти не проти?
— Ні.
— Мені тебе рекомендували як одну з дівчат, котрі займаються проституцією.
— Ні, проституція — це одне діло, це торгувати своїм тілом. Я віддаю перевагу просто відпочин-

ку з тими чоловіками, які мені подобаються.

— Виходить, це не заробіток, а лише розвага, за яку тобі нічого не платять?

— Не зовсім. Я працюю, але зарплата у мене невелика, ціни зростають, усе дорожчає. Получни не вистачає навіть на те, щоб одягнутися, а не те, щоб піти в ресторан. Ось чому я не відмовляюся, коли хтось дає гроші або принесе подарунки.

Постійна зміна партнерів не відбувається на твоєму внутрішньому стані вранці?

— Хоч і звикаєш, але інколи буває сумно і прикро. Взагалі, до всього можна звикнути. В місті впізнають, роблять пропозиції... А що ж їде робити, коли хочеться просто відпочити.

— Вибач, але ти ж не працюєш 16 годин на добу, і сили в тебе вистачає ще на цілу ніч. Так від чого ж ти відпочиваєш?

— Не знаю. Навкруги стільки галасу, всі бігають, снують, а під носом крадуть і сміються... Читати зовсім перестала — нудно. Голова болить від розумних кінострічок та промов, хочеться тиші, хай таний, але відпочинку.

— А чому ти не використовуєш слово «кохання» — все «відпочинку» та «відпочинку»?

— Ні, кохання — це дуже складно, це тільки раз і то везучим.

— Чи є в нас місце, де зустрічаються люди, подібні до тебе, які бажають «відпочити»?

— Звичайно, ресторани «Кіровоград» та «Київ», а серед кафе зараз найбільш популярний «Фонтан» — молодіжне кафе без спиртних напоїв. Там розважаються дівчатка від 14 до 18 років, які займаються тим самим.

— Скільки в середньому коштує одна ніч?

— Дивлячись у кого і як. Від 25 до 100 карбованців.

— Скажи, а що входить в коло твоїх захоплень у вільний від роботи і «відпочинку» час?

— Ну, чим я займаюсь... Не знаю. Сплю. Зрідка буваю на

дискотеках. А звичайно — причепурилася і пішла на прогулянку.

— А ти не боїшся «нагуляти» дитину чи підчепити яке-небудь венеричне захворювання?

— Я не думала про це. Поки що, слава богу, все добре. Хоча, звичайно, боюсь. Виникає ціле коло проблем. Скоро вже буде вакцина від СНІДу. А від гонореї вилікуємось.

— Вибач, будь ласка, яким чином?

— В «Юності» та інших місцях є хлопці. Одні — з медучилища, інші — не знаю, але вони можуть вилікувати. Тим більше є кооператив, де за ті ж гроші, що й приватно, тебе вилікують.

— Як? Кооперативам же заборонено лікувати вензахворювання.

— Не знаю. Я про це не чула, тільки вони лікують.

— А скільки коштів лікування в домашніх умовах?

— Від 25 до 50. Додай 10 флаконів біциліну — 25 карбованців, якщо у знайомих, а то й дорожче. Були б гроші, то практично всі ліки можна добути. Є люди, до яких треба звернутися, і вони принесуть. Звичайно, ціни інколи в 10—20 разів вищі за державні. Хоча завжди краще звернутися в лікарню, якщо відчуваш щось серйозне. І знову-таки кооператив, в якому не потрібно називати ні ім'я, ні прізвище. Їх це не цікавить.

— А сифіліс вони теж лікують?

— Так.

— Чи лишається в тебе час на газети, телевізор?

— Не можу цього сказати, хіба що «120 хвилин» вранці. Що почувеш, те й запам'ятаєш.

— Чи підтримуєш ти форму, спортом займаєшся?

— Займаюсь. Хочеться подобатися.

— Скажи, ти щаслива?

— Якоюсь мірою так.

— В тебе немає ніяких планів на майбутнє?

— Поки ще не знаю. Час усе покаже, я над цим не замислювалася.

— Виходить, будеш гуляти, поки гуляється?

— Так. Поки не відчую, що мені потрібно виходити заміж і виховувати дітей, що треба створювати сім'ю. Зараз такої потреби немає.

— А ти не збираєшся зовсім перейти на такий «відпочиваючий» спосіб життя, адже є можливість одержувати таким чином гроші?

— Я не думала, поки що не хочу.

— Спасибі, Наталко, що ти люб'язно згодилась на зустріч. В тебе немає яких-небудь претензій чи побажань?

— Якщо будете друкувати, то нічого не вирізайте.

— Це я не можу гарантувати, я цим не займаюсь, але вважаю, що вирізати тут нічого.

Вона пішла так само спокійно, як і розмовляла. Рівна хода не видавала ні цілеспрямованості, ні зацікавленості. Байдуке передбачення майбутнього, чіткого і не дуже різноманітного надавало їй впевненості та іронії в погляді.

Завернувши за ріг, вона розірвала мою внутрішню рівновагу. Раптовий наплив суму вивів мене з плину думок, фактів та іншого хаосу, яким була заповнена уява. Я замислився, що чекає мене за тим рогом? І зрозумів, що краще не думати...

О. СУСЛЕНСЬКИЙ.

М. Кіровоград.

ВІД РЕДАКЦІЇ. Нам здалося, що в діалозі з цією дівчиною з нетиповою для більшості її ровесниць поведінкою (чи ви так не вважаєте?) бранус одного важливого запитання: а хто ж ті люди, котрі забезпечують Наталці і їй подібним, «відпочинку»? Поведінка Наталки засмутила і її співрозмовника, і нас, і, мабуть, більшість читачів. А поведінка її партнерів? Чи про це теж «краще не думати»?

ЧОЛОВІКАМ ЛЕГШЕ?

«Що ви хотіли цією статтею показати — низьке моральне обличчя молодіжки, комсомолки? Чого ви добились? Відповідь: завдали моральної травми Таїсі», — це рядки з відгуку С. ЕРЕМЕНКА з Червоної Кам'янки Олександрійського району на публікацію «МК» «Низький гемоглобін» (18 і 25 лютого ц. р.).

Нагадаємо, що там йшлося про молодшу незаміжню жінку Таїсу, котра, лишивши свою дитину в родильному будинку, казала своїм знайомим, що дитя померло, те ж саме говорили і лікарі. Колеги Таїси засудили її за обман. Автор процитованого листа вважає їх поведінку «судилищем», кореспондента — бездушною і жорстокою людиною і закликає газетярів писати про інші факти: наприклад, у Червоній Кам'янці мати кинула семеро дітей віком від 6 місяців до 9 років, двоє дітей померли, а матір усього лиш позбавили батьківських прав. «Ось кого треба карати за найвищими мірками!» — пише С. Еременко. Але ж у цьому заклику — теж жорстокість, Сергію Миколайовичу! Може, і ця жінка, як і Таїса, теж, як ви пишете далі, «покарана долею і шкодуватиме про свій вчинок». А якщо каяття нема в душі, то чи викличе його найсуворіша кара? Ще С. Еременко радить журналістам поцікавитися, в яких умовах живуть матері-одиначки, котрим треба «прогодувати, одягти і взути дитину на 20 карбованців» (очевидно, автор має на увазі суму допомоги на дитину). Ми б додали: а хіба багатодітним сім'ям, дружинам п'яниць, вдовам, розлученим жінкам із дітьми матеріально і морально легше? Ніякий журналіст «зі сторони» не опише життя цих жінок так, як вони самі. Ось ще листи, теж відгуки на «Низький гемоглобін»:

«Засуджую матері, котрі залишають дітей без маминої теплоти. Три роки тому і я попала в таку ситуацію, що залишилася сама, одинокою без коханого, якого і досі дуже люблю. Чоловік дитину, що пережила — не сказати. Наталка дитину, й ось в березні три роки родилася донечка, й ось в мене є. Ну чого ні-було, я щаслива, що вона у мене є. Ну чого ні-було, не говорять за чоловіка Таїсії Зінченко? Чого не можуть простити зради своєму, він відчув, равея от своєї дитини. Але де ж батько дитини, яку залишила Таїсія? Прикро, що їм усе тим чоловікам легко прощають. Дуже боляче мені було, коли «розбирали» мою поведінку (аморальну) на партійних зборах, але їй досі не моральну! Як розуміти одне: комусь вичитують, приміжкують за те, що залишила дитину. А мені — за те, що народила (тан виходить?). Жодного разу батьку дитини і слова не сказали, все мовчав. Боляче дивитися на те, як він проходить, навіть не привітається. А чому? ТАМАРА. Бобринський район».

«Таїсо! Прочитала в газеті про тебе і вирішила написати про своє життя. Я народила хлопчика в законному шлюбі. До трирічного віку виховували з мамою, бо чоловік пиячив і йому було не до сина. Коли моєму сину було 3 роки, трагічно загинула мама. В день похорону чоловік із ревності запалив вогонь у лоджії, що стало останньою краплиною мого терпіння... І ми залишилися із сином удвох. Багато про що я могла б тобі розповісти з життя за 6 років. Наприклад, про те, як лежала хвора, а 3-річний синок позвав по мені, відкривав очі і запитував: «Мамо, ти що, ами-раєш?». Або про те, як у переддень суду схопило серце, знепритомніла і лежала в передпосі без пам'яті (могла померти і синок навіть дверей не зміг би відкрити), або про те, як носила їжу в пазусі а лікарню (щоб не захолювало взимку), як залишила свого 4-річного синочка в санаторії за 100 кілометрів, бо він хворів, а мені потрібно було працювати, щоб заробити на хліб. Як на попередній роботі не знайшовся жодної людини, яка б стала на захист, і я працювала по дві зміни, бо в п'ятницю немає нічної зміни в садочку. Дуже важко одній виховувати дитину, та ще й у наш час, коли люди байдужі один до одного. У кожного своя сім'я або видимість цієї сім'ї і нікому немає діла до тебе та твоєї дитини. І все ж. Я хочу сказати тобі, Таїсо, і таким, як ти:

Ніколи! Чуєте, ніколи я не здам свого синочка в Інтернат або санаторну школу. Це ниточка, яка тримає мене на цьому світі. А я живу життям без права навіть на хворобу. Бо брат не заходить у квартиру, а сестра за 10 тис. км. Інших родичів не маю. Таїсо! У тебе є батьки. Нехай вони зрадять зараз тебе, та мене час і вони пошкодують про свої помилки.

Я хочу сказати і головне. Життя дитини дала не лише Таїса. В дитині є «татусь». Де ж ти, негіднику, чи біля законної жінки, чи тиняєшся по світу, розкидаючи сиріт? Наші радянські закони занадто гуманні і якимсь перебудувати відношення горе-татусів до своїх обов'язків, то, мабуть, стало б менше і горе-матерів, зозуль, що видають діток напризволяще.

А що хочу сказати про лікарів. За свою брехню вони, звичайно, взяли гроші, і немалі. А тому своє слово повинна сказати і прокуратура і Міністерство охорони здоров'я УРСР. Ось так. Надія, м. Олександрія».

Зауважимо щодо грошей: це думка читачки, редакція не має даних (і не шукала їх) про фінансові мотиви в діях медиків. Додамо, що ми одержали і листи, в яких люди пропонували свою роботу про залишену дівчинку...

Ще лист від С. О. Теж про дитину. Тут бать-

ко хоче про неї піклуватися, але... «У мого чоловіка від першого шлюбу є дочка. Поки його колишня дружина жила неподалік, він зустрічався з дочкою, вона теж до нього тягнулася. Тепер перша дружина вийшла заміж у Кіровограді, забрала дочку і не каже, в який садочок вона ходить. Чоловік у Кіровограді шукав дочку по садочках, але ж їх так багато... Пішов у міліцію, а там кажуть, що цим не займаються...».

Справді, цим займається спеціальна служба з опіки та опікунства, яка є при кожному районі відділі народної освіти. Вони обов'язково владнають цю справу.

Два однакових за змістом листи — теж із проханням знайти... хлопців. Із Олександрії: «Перед 7 листопада познайомилися з Ігорем біля «Дитячого світу». Йому років 25, працював на Півночі. Друзі називали його жартома Лапшею. Мені треба було на поїзд, але білетів не було, і Ігор запросив мене додому неподалік залізничного вокзалу. Він виявився чесним хлопцем. Вдома були його бабуся, брат із дружиною та дочкою, приємні люди. Мені час було їхати, він мене не пускав, я крадькома втекла. Хотілося б, аби він згадав Лілію з Чернаса. «Можливо, ми зустрілися? Що ж, якщо за півтора року Ігор не забув про цей випадок і має таке ж бажання зустрітися, як і Лілія, то може звернутися до нас по телефону 4-64-21. Адресу дівчини ми маємо».

Із Новоукраїнського району: «Лежала у лор-відділенні районної лікарні з 6 по 13 лютого ц. р. Там був Андрій, мабуть, з Новоукраїни. Більше нічого про нього не знаю. Відгукніся, Андрію! С. Т.» Ой, схоже, Андрій про авторку листа знає і пам'ятає не більше, ніж вона про нього...

Пов'язане із особистими проблемами і прохання СЕРГІЯ Ш. з Кіровограда: «Як повинен поводитися хлопець, коли дівчина старша від нього на 2 роки? Як зробити, щоб вона не звертала уваги на цю різницю? Я поряд із своєю подружкою відчувую себе іграшкою в її руках...». А якщо спробувати самому не звертати уваги на свій вік? Адже він ніяк не може бути перешкодою ні для дружби, ні для кохання, ні для шлюбу. Що там цифра в паспорті, коли люди потрібні одне одному? Дружина С. Єсеніна А. Дункан була старшою від нього на 17 років, дружина відомого художника С. Далі — на 12. Цей шлюб, до речі, був тривалим і щасливим і надихав митця на створення відомих нині у всьому світі полотен. Ну, а якщо різниця у віці дуже «муляє», значить, її нічого у ваших стосунках не компенсує. То чи такі вже вони цінні?

Спасибі вам, друзі, за листи, чекаємо нових. Пошту розбирала Н. ДАНИЛЕНКО.

ІЗ ПОШТИ
СЕКТОРУ
КУЛЬТУРИ
І МОРАЛІ
«МОЛОДОГО
КОМУНАРА»

9

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

6 травня 1989 року

СПОРТ

У ПОЛОВИНІ
ОБЛАСНИХ
ЦЕНТРІВ
РЕСПУБЛІКИ
ІСНУЮТЬ
ПО ОДНІЙ-ДВІ
ЖІНОЧІ
ФУТБОЛЬНІ
КОМАНДИ.
У КІРОВОГРАДІ
ТАКОЇ
КОМАНДИ...

НІ, ВЖЕ Є!

ТОЖ ЯКУ
НАЗВУ
МАТИМЕ
НАША ЖІНОЧА
ФУТБОЛЬНА
ЗБІРНА МІСТА?
ТУТ
СПОДІ-
ВАЄМОСЬ
НА ДОПОМОГУ
ЧИТАЧІВ...

ЧУЛИ,
ДІВЧАТА!
МОЖЛИВО,
БЕЗ КОТРОЇСЬ
З ВАС НАША
КОМАНДА
БУДЕ
НЕ ТАКОЮ
СИЛЬНОЮ,
ЯК МОГЛА Б...

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

6 травня 1989 року

Луїза Гончаренко: «Хочу грати в футбол!»

Добрий день, шановна редакціє!
Мені 16 років, навчаюся в Кіро-
воградському кооперативному
технікумі імені Н. П. Сая на пер-
шому курсі. Не так давно по теле-
візору у «Футбольному огляді»
велись дискусії: бути чи не бути
жіночому футболу. У половині
міст республіки жіночі команди

вже створені. А Кіровоград чим
гірший?

Торік 31 серпня «Кіровоград-
ська правда» опублікувала заміт-
ку, в якій говорилося: створює-
ться жіноча футбольна команда.
Я теж стала її членом. Однак че-
рез півтора місяця наша нечи-
сельна збірна міста розпалася.

По-перше, мало хто з молоді чи-
тає «Кіровоградську правду»; я са-
ма випадково дізналася про ого-
лошення. А, по-друге, ми нікому
не були потрібні. То немає при-
міщення для тренувань, то —
м'ячів, то — форми. Та й тренера
нашого увагою не балували, ось
і розраховувався він. А ми — роз-
біглися. Хто з надією, що команда

колись відродиться, хто — без.
Я хочу вірити, що жіноча фут-
больна команда в Кіровограді
існуватиме постійно. Вірю також,
що «Молодий комунар» не зали-
шиться осторонь цієї справи.

З повагою і надією: колишня
футболістка

Л. ГОНЧАРЕНКО

м. Кіровоград.

УВАГА! УВАГА! УВАГА!

Коли Луїза Гончаренко писала
цього листа до редакції, вона й
гадки не мала, що всі дівчата Кі-
ровограда, котрі люблять найпо-
пулярнішу гру століття, — фут-
бол, незабаром матимуть ЗАЦІ-
КАВЛЕНИХ, НАДІЙНИХ спонсо-
рів — редакцію газети

«МОЛОДИЙ КОМУНАР»

і кооператив по соціально-куль-
турному обслуговуванню насе-
лення

«ФОТОН».

Отже, у Кіровограді створюєть-
ся жіноча футбольна команда!
«ЛАДА», «ВІКТОРІЯ», «ЛІРА»,

«МІС-БОЛЛ»! А може, «МРІЯ»!
Втім, ви можете запропонувати
власний варіант назви майбут-
ньої команди. Команди, яка вже
провела перші тренування під
керівництвом кваліфікованого
тренера і має всі умови для за-
нять.

Луїза Гончаренко, Таня Верне-
га, Оля Бердавцева, Таня Небес-
на — ці дівчата стали першими
членами новоствореного клубу.
Але двері відчинено для всіх
14—20-річних спортсменок, які
мають бажання і елементарні
навики гри у футбол.

Команда тільки створюється.
Та вже найближчим часом її че-
катимуть серйозні випробуван-

ня — показова гра під час пе-
рерви одного з домашніх матчів
«Зірки», товариські зустрічі з жі-
ночими колективами республік
і навіть... міжнародний матч!

Є стимул! Поспішайте! Трену-
вання проходять щодівторка, що-
четверга — о 18-й годині та що-
неділі — о 10-й.

«Фотон» бере на себе вирі-
шення всіх питань щодо матері-
ального забезпечення команди.
А «Молодий комунар» інформу-
ватиме читачів про становлення
колективу.

Чекаємо вас на стадіоні фізви-
ховання педінституту 6-го (о 18-й
годині), 8 та 9 травня об 11-й.

Довідки по тел. № 2-47-64.

Біоритми... у поштової скриньці

Перш за все приготуйте конверт
і аркуш паперу...

Кооператив «Лідер», створений
при редакції газети «Молодий ко-
мунар», та молоді науковці пропо-
нують усім читачам незвичне тесту-
вання на електронно-обчислюваль-
ній машині. Біоритми — ось один
із найголовніших факторів самопо-
чуття на кожний день. Добре знан-
ня біоритмів допоможе кожному з

нас витрачати свою життєву енер-
гію економно, розумно і бережно.
Все це застереже вас від незапла-
нованих стресів.

Для того, щоб визначити свій фі-
зичний, інтелектуальний та емоцій-
ний стан на кожний з 365 днів ро-
ку, вам слід направити на адресу:
316050, м. Кіровоград, вул. Луна-
рського, 36 (Кооператив «Лідер»)
своєрідну анкету, вказавши в ній:

1. Прізвище, ім'я та по батькові.

2. День, місяць і рік народження.
3. Хвороби, які турбують вас.
4. Точну домашню адресу.

Через тиждень ви одержите на-
кладною оплатою свої індивіду-
альні біоритми. Вартість однієї кар-
тосхеми — 5 карбованців.

Не забудьте вказати на конверті
«Кооператив «Лідер»: біоритми-89».

Подібні тестування стали вже
звичиними для населення всіх висо-
корозвинених країн світу.

3 8 по 14 травня

понеділок

8 ТРАВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — Новини. 8.20 — Футбольний огляд. 8.50 — Прем'єра мультфільму «Во-во». 9.00 — Наш сад. 9.30 — Фронтіві подруги. Концерт-нарис. 9.50 — Інститут людини. 10.50 — Прем'єра документального телефільму «Діти війни». 11.40 — В країнах соціалізму. 12.10 — «1945». Поетична композиція. 13.20 — У світі тварин. 14.20 — Новини. 14.30 — Кіноафіша. 15.30 — Спектсій Екіман. Сторінки життя і творчості. 16.40 — Міжнародна програма. 17.40 — На прохання телеглядачів. Художній фільм «Тиша». 1 і 2 серії. 21.00 — «Час». 21.40 — Коли співають солдати. Фестиваль солдатської пісні. 23.55 — Новини.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Ритмічна гімнастика. 9.45 — На хвилі дружби. 10.15 — «Доброго вам здоров'я». 10.40 — В концертних залах України. 12.05 — Солдатські листи. 13.05 — Новини. 13.15 — Переможний травень. Концерт. 13.50 — Для дітей. «Канал «Д»». 15.30 — Документальний фільм «Парад перемоги». 16.10 — Пісні воєнних років. 16.35 — «Спадщина». Народна художниця Марія Приймаченко. 17.25 — Документальний телефільм. 17.45 — Грає духовий оркестр Міністерства оборони СРСР. 18.45 — Скарби музею України. 19.00 — Актуальна камера. 19.35 — Все про кіно. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Художній фільм «Перевірка на дорогах». 23.10 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.20 — З тобою, країно. 3 історії радянської пісні. 9.05 — «Лісові казки». Мультфільм. 9.20 — Класична боротьба. Чемпіонат Європи. 10.05 — «Едуард Асадов. Борюся, вірую, люблю». Документальний телефільм. 10.55 — Прогрес. Інформація. Реклама. 11.40 — «Ті, що зішли з небес». Художній фільм з субтитрами. 13.00 — Документальні фільми фестивалю «Гласність». «Маршал Блюхер. Портрет на фоні епохи». 14.10 — Повтор на ваше прохання. Художній телефільм «Під знаком Червоного Хреста». 1 і 2 серії. 17.10 — Телевізійний музичний абонемент. У світі імпровізації. 18.05 — Ретро. 19.05 — В. Губаренко. «Альпійська балада». Фільм-опера. Прем'єра. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — ...До шістнадцяти і старші. 21.00 —

«Час». 21.40 — 3 фондіа ЦТ. «Був місяць травень». Художній телефільм. 23.30 — Новини. 23.40 — Велогонка Миру. Передача з Польщі.

вівторок

9 ТРАВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — Новини. 8.15 — Документальні фільми «Голоси з війни», «Поєма про сталінградців». 9.20 — Прем'єра мультфільмів «Солдатська казка», «Пряме попадання». 9.40 — Концерт. 10.45 — Сьогодні — Свято Перемоги. Виступ заступника міністра оборони СРСР генерала армії В. Шабанова. 11.00 — Переможці. 12.30 — «Передай далі». Художній телефільм. Прем'єра. 13.55 — М. Гараєва. «Танки дивний вечір у вузькому сімейному колі». Телевистава. 15.35 — «Співає багато, як ніколи. 1. С. Козловський». 16.20 — Прем'єра мультфільму. 16.30 — Прем'єра фільму-концерту. Г. Бакианов. «Світло вечірнє». 17.35 — Прем'єра документального телефільму «Солдати». 18.25 — Д. Шостанович. Камерна симфонія «Пам'яті жертв фашизму і війни». 18.50 — Світлій пам'яті загиблих у боротьбі проти фашизму. Хвилина мовчання. 19.10 — Прем'єра документального фільму «Будні російської лікаря». 19.30 — Прем'єра мультфільму. 19.50 — «Його батальйон». Художній телефільм. 1 серія. Прем'єра. 21.00 — «Час». 21.40 — 2 серія художнього телефільму «Його батальйон». 22.50 — Співає К. Шульженко (запис 1976 р.). 23.55 — Новини.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Музичний фільм «Співає Україна». 10.25 — Прем'єра фільму «Україна». «Велика Вітчизняна війна...». 10.55 — «Безсмертні герої». Репортан з парку вічної слави. 11.20 — Симфонічні твори українських композиторів. 12.15 — О. Гончар. «Фронтіві поезії». 12.45 — «Автограф». 14.20 — Художній фільм «Я вас дочекаюся». 15.25 — Музичний фільм «Згадай, солдате». 15.55 — Ви нам писали. Музична програма за листами ветеранів Великої Вітчизняної війни. 16.30 — Художній фільм «Двадцять днів без війни». 18.05 — Б. Лятошинський. «Український квітень». 18.50 — «Світлій пам'яті загиблих у боротьбі проти фашизму». Хвилина мовчання. 19.10 — Актуальна камера. 19.45 — «Духові музики краса». Концерт-огляд військових оркестрів. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Документальний фільм «Маршал Рокосовський». «Життя і час». 23.10 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Про друзів-товаришів. Кіноконцерт. 9.05 — Е. Носов. «Червоне вино Перемоги». 10.05 — Документальні фільми. 10.55 — Фільм — дітям. «У сімнадцять хлопчачих років». 12.00 — Незламна і легендарна. Концерт. 12.55 — Хокей. Кубок ліги. Півфінал. 15.30 — Мультфільми. 16.00 — Прем'єра документального телефільму «Полководці». 17.00 — Фільми студії союзних республік. «Зустріч наприкінці зимы». Вперше. 18.25 — Д. Шостанович. Камерна симфонія «Пам'яті жертв фашизму і війни». 18.50 — Світлій пам'яті загиблих у боротьбі проти фашизму. Хвилина мовчання. 19.10 — «Я, звичайно, повернуся». 19.20 — Городошній спорт. Змагання, присвячені Святу Перемоги. 20.00

— Вечірня казка. 20.15 — Грають А. Федоров (балалайка) і В. Сидельников (гітара). 20.30 — Велогонка Миру. 21.00 — «Час». 21.40 — Програма Ленінградського телебачення. 22.50 — Новини.

середа

10 ТРАВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — «Ведмежа і Той, хто живе на даху». «Мавпа з острова Саругасима». «Пригоди Огірокча». Мультфільми. 9.05 — «Тиша». Художній фільм. 1 серія. 10.40 — Новини. 10.50 — Це було... було... 11.10 — Міноафіша. 12.10 — У світі тварин. 15.30 — Новини. 15.45 — Сім в'єтнамських років. Теленарис про перебування у м. Ватці М. Салтикова-Щедріна. 16.10 — Мама, тато і я. 16.40 — Новини. 16.45 — Дитяча година. 3 уроком англійської мови. 17.45 — До національного свята Чехословаччини — Дня визволення від фашистських загарбників. Програма телебачення ЧССР. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — «Гуна-Батор». Мультфільм. 19.20 — Футбол. Відбірковий матч чемпіонату світу. Збірна Туреччини — збірна СРСР. 21.00 — «Час». 21.40 — Прожектор перебудови. 21.50 — Людина і закон. Правосний канал. 23.20 — Сьогодні у світі. 23.35 — На струнах, клавішах і... Естрадна програма.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Село і люди. 9.45 — Концерт вихованців Московської спеціалізованої школи духової музики. 10.30 — Все про кіно. 11.40 — Шкільний екран. 7 клас. Музика. 12.10 — До національного свята Чехословаччини — Дня визволення від фашистських загарбників. Кордон миру і дружби. 13.10 — Новини. 16.30 — Новини. 16.40 — Для дітей. «Веселка». 17.10 — Господарем на землі. 17.35 — Концерт струнного квартету імені Лисенка. 18.00 — Міжнародний турнір з настільного тенісу. 18.30 — «День за днем». (Кіровоград). 18.50 — Наші довідки. (Кіровоград). 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Фрески. Хорова спадщина. 20.10 — Телеафіша. Погода. Експрес-інформація. 20.15 — Усім миром. Громадсько-політична програма. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Прожектор перебудови. 21.50 — Художній фільм «Балада про доблесного лицаря Айвенго». 23.20 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Навчальна програма. Прем'єра науково-популярного фільму «За дзеркалом». 8.35, 9.35 — Світ, що нас оточує. 2 кл. Хай завжди буде сонце! 8.55 — Прем'єра науково-популярного фільму «Азбука для котиків». 9.05 — Німецька мова. 1 рік навчання. 9.55 — «Елегія в стилі ЕКО». Науково-популярний фільм. 10.05 — Мама, тато і я. 10.35, 11.35 — Сервантес. «Дон Кіхот». 6 кл. 11.05 — Німецька мова. 2 рік навчання. 12.05 — Ритмічна гімнастика. 12.35 — «Місто нове, місто древнє». Документальний телефільм. 12.55 — Новини. 16.55 — Екран друзів. «Район на Півночі». Художній телефільм. 7 серія. Прем'єра. 17.45 — Новини. 17.55 — Концерт без публіки. 18.25 — За безпеку руху. 18.30 — Ритмічна гімнастика. 19.00 — Держтелерадіо Української РСР. Програма Дніпропетровської студії телебачення. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Виступає Державний ансамбль пісні і танцю Мордовської

АРСР «Умарина». 21.00 — «Час». 21.40 — Прожектор перебудови. 21.50 — Екран друзів. «Район на Півночі». Художній телефільм. 7 серія. 22.40 — Новини. 22.50 — Велогонка Миру. Передача з Польщі. 23.20 — Наш сад.

четвер

11 ТРАВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — «Весняні мелодії». «Висока гірка». Мультфільми. 9.05 — «Тиша». Художній фільм. 2 серія. 10.50 — Новини. 11.00 — Дитяча година. 3 уроком французької мови. 12.00 — Клуб мандрівників. 15.30 — Новини. 15.45 — Сільські горизонти. Прем'єра документального телефільму «Повернення господаря». 16.10 — Живе на світі пісня. 16.40 — Новини. 16.45 — Перечитуючи Леніна. В. І. Ленін про складності побудови соціалізму. 17.30 — ...До шістнадцяти і старші. 18.15 — Влада — Радам. Роль місцевих органів влади у вирішенні регіональних проблем. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — Прем'єра документального фільму «Мертва зона». Про екологічну ситуацію у м. Сумгаїті. 19.20 — «Портрет». «Перевірте ваш годинник». Мультфільми для дорослих. 19.40 — Літературно-художній відеоналіз. Частина 1. 21.00 — «Час». 21.40 — Літературно-художній відеоналіз. Частина 2. 23.10 — Сьогодні у світі. 23.25 — Літературно-художній відеоналіз. Частина 3.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Документальний фільм «Поверніть живим». 9.40 — Музичний фільм «То земля твоя». 10.10 — Художній фільм «Балада про доблесного лицаря Айвенго». 11.40 — Шкільний екран. 5 клас. Музика. 12.10 — Новини. 16.30 — Новини. 16.40 — Республіканська фізико-математична школа. 17.10 — Міжнародна операція і товари народного споживання. 17.40 — Виступає соліст Дніпропетровського театру опери та балету Гомон. 18.00 — Науна і час. 18.30 — Реклама. 18.40 — Ліричні мініатюри. 19.00 — Актуальна камера. 19.25 — Держжостач України: кроки оновлення. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Молодіжна студія «Гарт». 22.55 — Вечірній вісник. 23.25 — Світ поезії. Т. Г. Шевченко. «Лілея».

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Навчальна програма. Прем'єра науково-популярного фільму «Відбиток». 8.35, 9.35 — Природознавство. 3 кл. Лісова вистава. 9.05 — Іспанська мова. 1 рік навчання. 10.05 — Наш сад. 10.35, 11.35 — О. Твардовський. «Василь Тьорнін». 7 кл. 11.05 — Іспанська мова. 2 рік навчання. 12.05 — «Район на Півночі». Художній телефільм. 7 серія. 12.55 — Новини. 17.00 — «Район на Півночі». Художній телефільм. 8 серія. 17.50 — Новини. 18.00 — «Там, високо у горах». Документальний телефільм. 18.25 — 3 наших фондів. Виступ ансамблю солістів Московської філармонії. 19.15 — БМ про продовжується. Теленарис. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Співає і танцює молодість. 20.30 — Велогонка Миру. Передача з Польщі. 21.00 — «Час». 21.40 — «Район на Півночі». Художній телефільм. 9 серія. 22.30 — Новини. 22.40 — Екран документального фільму.

п'ятниця

12 ТРАВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — «Його батальйон». Художній телефільм. 10.55 — Новини. 11.05 — Концерт хорів російської пісні Держтелерадіо СРСР. 11.50 — Інститут людини. 15.30 — Новини. 15.40 — Прем'єра документального фільму «Тіні старого міста». 16.00 — Музична скарбниця. Л. Бетховен. Симфонія № 3 «Героїчна». 16.55 — Новини. 17.00 — Дітям про звірят. 17.30 — Поради чемпіонів спорту-сменам-початківцям. 18.15 — Інтерсигнал. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — «Дивний птах». Мультфільм. 19.10 — Це ви можете. 19.40 — Каратаї. Теленарис. 20.00 — Прем'єра документального телефільму «Свідок». Спогади радянського перекладача і дипломата, донатора історичних наук В. Бережкова про політику СРСР у роки Великої Вітчизняної війни. Фільм 1. 21.00 — «Час». 21.40 — Прожектор перебудови. 21.50 — Документальний телефільм «Свідок». Фільм 2. 22.50 — Це було... було... 23.10 — Погляд.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.10 — «Стосується кожного». 10.25 — Виробнична гімнастика. 10.35 — Шкільний екран. 7 клас. Історія. 11.10 — Художній фільм «Людина з бульвару Капуцинів». 12.45 — Новини. 12.55 — Молодіжна студія «Гарт». 16.30 — Новини. 16.40 — Грають юні музиканти. 17.10 — Телефільм «Будьмо здорові». 17.30 — Шляхом оновлення. 18.00 — Інформаційна програма «Тиждень». (Кіровоград). 18.30 — Кобзарєва пісня. Співає О. Стахів. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Екран молодих. (Кіровоград). 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Прожектор перебудови. 21.50 — Художній телефільм «Наказ». 1-а серія. 22.55 — Новини.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Навчальна програма. «Чим будемо пам'ятувати». Науково-популярний фільм. 8.30 — Прем'єра науково-популярного фільму «Гойдалки, гойдалки, гойдалки...». 8.40, 9.35 — Історія. 7 кл. М. Ломоносов. 9.05 — Англійська мова. 1 рік навчання. 10.05 — Учням ПТУ. Фізика. 10.35, 11.35 — М. Гоголь. «Шинель». 8 кл. 11.05 — Англійська мова. 2 рік навчання. 12.05 — «Район на Півночі». Художній телефільм. 8 серія. 12.55 — Ритмічна гімнастика. 13.25 — Новини. 17.05 — «Район на Півночі». Художній телефільм. 9 серія. 17.55 — Новини. 18.05 — «Район на Півночі». Художній телефільм. 10 серія. 19.00 — Держтелерадіо Молдавської РСР. Програма телебачення Молдавії. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — «Наші пісні і друзья». 21.00 — «Час». 21.40 — Прожектор перебудови. 21.50 — «Район на Півночі». Художній телефільм. 9 і 10 серії. 23.35 — Велогонка Миру. Передача з НДР. 00.05 — Новини.

субота

13 ТРАВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — До-

машня академія. 9.05 — Пори року. Травень. 10.05 — Меридіани дружби. Концерт переможців Все-союзного фестивалю польської пісні у Вітебську. 10.45 — Щасливий випадок. Про нову міжнародну телевізійну. 11.00 — Батьківський день — субота. 12.30 — Народна творчість. Теленарис. 13.00 — В країнах соціалізму. 13.30 — Очевидне — наймогірне. 14.30 — Новини. 14.40 — Борги наші. Шумить Катунь. 15.25 — Фільми за участю Андрія Миронова. «Солом'яний капелюшок». 1 і 2 серії. 17.35 — «Гидке качення». Мультфільм. 17.55 — 15 хвилин з життя жінки. 18.10 — Міжнародна програма. 19.10 — Щасливий випадок. Про нову міжнародну телевізійну. 19.25 — Сімейний екран. «Дитячий майданчик». Художній фільм. Вперше. 21.00 — «Час». 21.40 — Виступи телеглядачів. 22.00 — В суботу ввечері. Сатира в мультілікації. 22.30 — Музичний ринг. По закінченні — Відлуння: події тижня.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Ритмічна гімнастика. 9.45 — «На хвилі дружби». 10.30 — Художній фільм «Наказ». 1-а серія. 11.35 — «Народні таланти». 12.15 — «Доброго вам здоров'я». 12.45 — Новини. 12.55 — Для дітей. Зустріч з кінематографістами НДР. 14.25 — «Розмова по суті: Екологія і технологія». 15.55 — Прем'єра фільму-концерту «Не журись». 16.15 — Живе слово. 16.45 — Скарби музею України. 17.00 — Суботні зустрічі. 18.30 — Сатиричний об'єкт. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Пісня буде поміж нас». 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Художній фільм «Наказ». 2-а серія. 22.45 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Сільська година. 9.15 — Повтор на ваше прохання. Найбільший музей світу. Лувр. 6 і 7 серії. 10.20 — «Вонзат для двох». Художній фільм з субтитрами. 1 і 2 серії. 12.35 — «Вони поруч з нами». 12.55 — Дої після опівночі (повтор від 29 квітня). 14.25 — Мультфільми. 15.00 — Телевізійний музичний абонемент. У світі імпровізації. 16.15 — ...До шістнадцяти і старші. 17.00 — Документальні фільми фестивалю «Гласність». «Процес». Фільми 1 і 2. 19.20 — Що таке Істина? Зустрічі. Ч. Дохлаху і В. Познера з радянською молоддю. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Міжнародні відносини: історичний досвід і проблеми. 21.00 — «Час». 21.40 — «Білі ворони». Художній телефільм. Прем'єра. 23.25 — Велогонка Миру. Передача з НДР. 23.55 — Новини.

неділя

14 ТРАВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — Новини. 8.15 — Ритмічна гімнастика. 8.45 — Тираж «Спортлото». 9.00 — 3 ранку раненько. Розважально-пізнавальна передача для дітей. 10.00 — Служу Радянському Союзу! 11.00 — Ранкова пошта. 11.30 — Навколо світу. Альманах. 12.30 — В гостях у казки. «Три золоті волосинки». Художній фільм. (ЧССР). Вперше. 14.05 — Музичний кіоск. 14.35 — День відкритих дверей. 15.20 — Погляд. Недільний випуск. 16.15 — Прем'єра мультфільму «Хороший кравчик». 16.45 — Перший Всесо-

юзний конкурс краси. 17.00 — Сільська година. 18.00 — Міжнародна панорама. 18.45 — Виступ артистів цирку КНР. 20.00 — Футбол. Чемпіонат СРСР. «Шахтар» — «Спартак». 2-й тайм. 20.45 — Грає духовий оркестр Палацу культури «Прожектор». 21.00 — «Час». 21.40 — Здрастуйте, лікарю! 21.55 — Футбольний огляд. 22.25 — Телевізійне знайомство. Арвідас Сабоніс. Ведучий У. Отт. 23.55 — Новини.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Ритмічна гімнастика. 9.50 — «У неділю вранці». Інформаційно-музична програма. 10.50 — Художній телефільм «Наказ». 2-а серія. 11.55 — В об'єктиві тварини. 12.20 — Новини. 12.40 — С. Рахманінов. «Три російські народні пісні». 12.55 — «Тарасові шляхи». Передача VI. 14.00 — Для дітей. «Канал «Д»». 15.30 — Село і люди. 16.00 — Морська слава Вітчизни. 17.00 — Телеспортарена. 17.55 — Мультфільм на замовлення. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Музичний фільм «Подолання». 20.00 — Чемпіонат СРСР з футболу. «Чорноморець» — «Дніпро». 2-й тайм. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Художній фільм із субтитрами. «Чужі тут не ходять». 22.55 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — На зарядку, ставай! 8.20 — «Учень чарівника». Мультфільм. 8.40 — Концерт народного ансамблю «Лада». 9.10 — Кінопубліцистика союзних республік. Прем'єра документального телефільму «Сусід да полюбити зумій». 10.00 — Якщо вам після... 10.45 — Прем'єра документального фільму із циклу «Земля тривоги нашої». «Озеро». «Даленій Схід». Кіножурнал. 11.35 — «М-12». Молодіжна програма. 12.55 — Хокей. Кубок ліги. Фінал. У перерві — 13.30 — Спорт для всіх. 15.30 — Музика в ефірі (повтор). 17.30 — Музей Шмідта. Теленарис. 18.00 — Кіносерпантин. Дубль 1. 19.00 — Футбол. Чемпіонат СРСР. «Шахтар» — «Спартак». 1-й тайм. 19.45 — Вечірня казка. 20.00 — Кіносерпантин. Дубль 2. 21.00 — «Час». 21.40 — Здрастуйте, лікарю! 21.55 — Кіносерпантин. Дубль 3. «Незваний гість». Художній фільм. Вперше. 00.25 — Новини.

«ПОЛІССЯ» — «ЗІРКА» — 0:1

Не всі читачі, мабуть, знають, що в попередньому матчі з «Поділлям» наші футболісти могли перемогти (тільки Хапсалис двічі виходив «на побачення» з голкіпером. Коли його «знесли» у штрафному майданчику, суддя матчу показав йому жовту картку. А гол «Зірка» пропустила на... 92-й хвилині матчу). Прикрій програш, здається, по-спортивно-му розв'язав наших футболістів. Тому в матчі з «Поліссєю» гості спробували вже на початку матчу вирішити долю зустрічі на свою користь. І це їм вдалося: на 17-й хвилині Шелест головою спрямував м'яч у ворота...

Отже, у трьохвиїхних матчах «Зірка» набрала 50 процентів очок. Учора наші футболісти приймали ровенський «Авангард». А післязавтра нашими гостями буде лугська команда «Волинь».

А. ШПАК.

НА ДОЗВІЛЛІ

УВАГА! ПОТРІБЕН ВАШ ВІДГУК

Дорогі друзі! Досі (як правило, під час читачських зустрічей із колективом «Молодого комунаря») ви не раз ділилися своїми думками з приводу наших публікацій, називали ті з них, які вам найбільше сподобалися, або, навпаки, викликали заперечення. Такий обмін думками надзвичайно сприяє зміцненню контактів газетарів і читачів. Втім:

НАВІЩО ВІДКЛАДАТИ ЦЮ СПРАВУ НА ПОТІМ?

Віднині ми запроваджуємо щомісячний «Відривний талон», який дає вам можливість взяти активну участь у визначенні кращого матеріалу місяця. Для того, аби ваш голос був почутий, досить вирізати талон, залишивши на ньому «пелюстку» із назвою публікації, яка Вам найбільше сподобалась (або трьох публікацій із вказанням місць, які б ви кожний із них присудили) і надіслати до редакції «МК» за адресою:

316050, МПС, м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36, «Відривний талон».

ВІДРИВНИЙ ТАЛОН ЧИТАЧА «МК»

Матеріали, відзначені на редакційних летучках, (які з них, на твою думку, кращі?)						Публікація, яка не сподобалась	Матеріал, який не відзначено на летучці, але особисто тобі сподобалась
№ 14; «Чи перекуплено кліпін?»	№ 14; «Чому погасла «Полісся»?»	№ 14; «Тільки дівчат...»	№ 16; «В. Твердостун: гонимий за міражем»	№ 17; «Зінов'євськ, 33-й рік».	№ 17; «Степові джерела»	№ 18; Поетична підбірка М. Пирожника.	№ ...; Назва матеріалу:
№ ...; Назва матеріалу:	№ ...; Назва матеріалу:	№ ...; Назва матеріалу:	№ ...; Назва матеріалу:	№ ...; Назва матеріалу:	№ ...; Назва матеріалу:	№ ...; Назва матеріалу:	№ ...; Назва матеріалу:

Сьогодні ми пропонуємо тобі таку форму «Відривного талона». Можливо, хтось із читачів може запропонувати кращу? Напишіть нам про це. Зауважимо: найактивніший учасник цього заходу у кінці року буде відзначений оригінальним призом.

Для тих, хто зацікавиться власною співучастю у творенні газети, пропонуємо включитися у ще один наш конкурс: надсилайте пропозиції щодо вдосконалення зовнішнього вигляду тижневика, його тематики, оформлення у наступному, 1990 році. Найцікавіші з цих пропозицій будуть опубліковані і враховані в подальшій роботі журналістами «МК», а їх автори — відзначені призами редакції. Отже — думаймо разом!

РЕДКОЛЕГІЯ «МК».

Як розмножувати троянди?

(навскісний) — під листком, на відстані 2—3 сантиметри, верхній — на сантиметр вище листка.

Живці садять у підготовлений ґрунт на глибину 2 сантиметри, накривають банками і стежать, щоб не пересихала земля. Через 2—3 тижні з'являються корінці.

Розмноження здерев'янілими живцями проводять

після осіннього обрізування. Із однорічних відростків нарізають пегони довжиною 20 сантиметрів. Нижній зріз — під брунькою, верхній — на сантиметр вище. Протягом 24 годин обробляють речовинами, що стимулюють ріст, потім обполіскують водою, ставлять у вологий пісок і виносять у погріб. Весною висаджують, повністю занурюючи в ґрунт живець, укопаний похило.

РОЗМНОЖЕННЯ ПРИЩЕПЛЕННЯМ

Для підщепи беруть гілку шипшини товщиною 6—10 сантиметрів. Строк окулювання — травень-серпень. Роблять це так: із живця троянди зрізають бруньку (очко) з невеликим шматочком (щитком) кори і незначним шаром деревини. Бруньку вставляють під кору шипшини. Робити це найкраще вранці або ввечері.

РАДИ-ПОРАДИ

ПОГЛЯД

М А Е С Т Р О

Залишилися записи його оркестру, фотографії, відеоплівки, залишилися й свідчення його великого диригентського таланту, і щасливі свідки того дива, яке становили його концерти, а Мравінського більше немає.

І ніколи не виникне це дивовижне видіння, коли висока чорна суха постать маестро з'явиться з-за червоної драпіровки сліпучо білого Великого залу Ленінградської філармонії, і не настане та особлива, лише йому підпорядкована — тиша — пролог високої музики.

Мені пощастило, я слухав Євгена Олександровича Мравінського багато разів. Давно, ще коли студентами ми проникали на балкон залу і простоювали там у трамвайній тишоті, закривши очі, щоб спину щасливчиків попереду, не відволікали уваги, яка малювала могутнього чорного птаха, що закрив слухача крилом від усього існуючого за межами звуків його музики.

І потім я слухав його й бачив його обличчя і рухи з-за лаштунків. Рухи ставали все сухішими, все більше нагадували

надзвичайно красивий музичний інструмент філігранної роботи великого майстра Природи. А обличчя — прекраснішим. Він був із тієї породи людей, які з роками ставали все прекраснішими, і чітко майстерність оцінюєш, не враховуючи віку...

Закінчилася остання репетиція перед одним з останніх концертів. Завтра він із вражаючою проникливістю й блиском продирігує четвертою симфонією Шостаковича і Чайковського, а сьогодні оркестр залишив сцену і Євген Олександрович залишився в своєму залі один... Я сфотографував його.

— Не люблю фотографію, — сказав Маестро. Розглядаючи знімки, бачиш те, чого вже немає.

Так, фотографія — це маленька смерть. І ця теж. Вона зупинила мить, якої вже немає і яка не повторить і людину — не повторну і єдину, як кожна людина.

Але вона нагадала нам, що він був. І цього теж досить.

Юрій РОСТ.

Народ каже...

ПРО БОКС

- Бокс дуже прибутковий спорт.
- А ви боксер?
- Ні, я зубний лікар.

В АВТОБУСІ

- Ваш квиток, бабусю? — питає контролер.
- Ось, прошу.
- Цей не годиться.
- Як не годиться? Сім днів годився, а тепер не годиться?

Зібрав Федір ДОМУЩЕЯ.

м. Кіровоград.

Поради

Посуд, в якому було тісто чи збиті яйця, миють спочатку холодною, а потім гарячою водою.

* * *

Можливо, статись, що в емальованому посуді у вас пригорить молоко чи будь-яка інша їжа. Щоб очистити посуд, покладіть у нього трохи питної соди і прокип'ятіть.

КАРТИНИ БЕЗ ЕТИКЕТОК

Коли розмова заходить про кращих самодіяльних художників області, обов'язково згадують Пантелея Михайловича Аїтова. Живе та працює він у селі Йосипівна Вільшанського району. А його картини мандрували до Кіровограда та Києва, Москви та Болгарії. І всюди викликали пошанований інтерес.

Навчився малювати Пантелей Михайлович ще в ранньому віці, коли виховувався в дитячому будинку. Самодіяльний художник й досі щирим словом згадує свого першого викладача малювання Анатолія Гнатовича Лостовецького, дякує вчителю за науку бачити навколо себе чудове та передавати його при допомозі фарб.

Після служби в лавах Радянської Армії живе Пантелей Михайлович у Йосипівці, на батьківщині своєї матері. Працював скотарем, доярком. Тому, хто хоч трішки знайомий з сільським життям, добре знає важку працю на фермі, знає, як мало піс-

ля роботи на ній лишається часу для відпочинку. І у ці недовгі хвилини можна побачити Пантелея Михайловича з олівцем чи фарбою.

Згадую минулорічний обласний семінар самодіяльних художників. «Ось», сказав Пантелей Михайлович після привітання і дістав товстий блокнот, — може, випадіть вільна хвилинка, то трохи попрацюю над новими етюдами».

Декого це, можливо, здивує. Відомий в області самодіяльний художник, учасник багатьох виставок, лауреат другого Всесоюзного фестивалю народної творчості... Сильний же можна читися? Художник, упевнений Пантелей Михайлович, будь то професійний живописець чи самодіяльний, повинен учитися завжди.

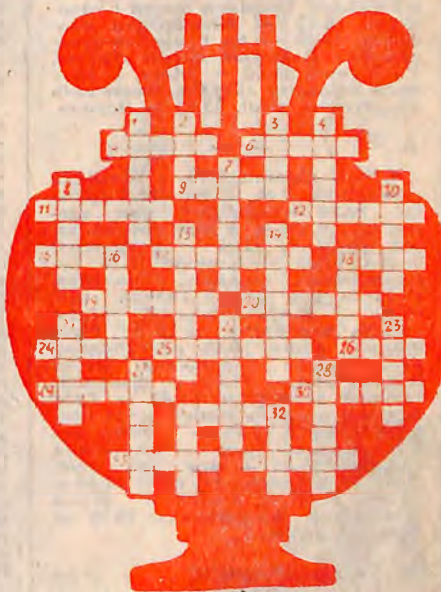
Самодіяльний художник Пантелей Михайлович Аїтов. Його картини я впізнаю, не дивлячись на етикетки.

Г. ХАРИТОНОВ.

Кросворд «Музичний»

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 5. Сільський танець, розповсюджений у деяких областях Франції. 6. Жанр вокального музично-драматичного мистецтва. 9. Давньогрецький духовий інструмент. 11. Дитячий композитор, автор хорової сюїти «Присвячення». 12. «Накая глубина! Какая смелость и накая стройность!» — сказав про його музику О. С. Пушкін. 15. Інструмент, на якому акомпанували собі сліпі співці. 17. Твір для голосу з інструментальним супроводом. 18. Мистецтво, яке виникло на рубежі XIX—XX століття у південних штатах США. 19. Місто, в якому знаходиться музей Ф. Ліста. 20. Вперше так стали називати свої твори іспанські композитори XVI століття. 24. Нота. 25. Чоловічий голос. 26. Один із головних художніх засобів вираження у африканській музиці. 29. Радянський інженер, який першим дав концерт на електромініатюрних інструментах. 30. Австрійський композитор-імпресіоніст. 31. Верхня частина дерева. 33. Угорський композитор, автор знаменитого чардаша. 34. Заголовок твору.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Угорський композитор, автор фортепіанного концерту «Мікрокосмос». 2. Заклучна частина фуги. 3. Твір. 4. Автор картини «Пропороносець і трубака». 7. Найбільш розповсюджений духовий інструмент. 8. Радянський піаніст, який вже в 11 років вражав своєрідністю своїх трактувань навіть досвідчених музикантів-професіоналів. 10. Інструмент, який першим зробив механік із Олександрії Ітесітій у 3 ст. до н. е. 13. Головний діючий інструмент в «Болеро» М. Равеля. 14. Виконавець головної ролі в нінофільмі «Веселі хлоп'ята». 16. Балет В. А. Власова за повістю 4. Айтматова «Тополянка».

моя в червоній косинці». 18. Туркменський шиповий інструмент. 21. Один із головних жанрів церковної музики. 22. Працівник радіо. 23. Початок змагання. 27. Російський радянський композитор, автор опери «Петро Перший». 28. Український радянський композитор. 31. Японський музичний інструмент. 32. Співак-розповідач у казахів.

Склала М. СЬОМІНА.

«Молодой коммунар» — орган Кировоградского областного комитета ЛКСМ Украины.

На украинском языке.

НАША АДРЕСА:

316050, МПС, м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36.

Телефони: редактора — 2-54-26; відповідального секретаря — 2-27-65; секторів: комуністичного виховання — 4-66-79; культури і моралі — 4-64-21; комсомольського життя й економіки — 2-0 34; учнівської і студентської молоді та військово-патріотичного виховання — 2-59-82; соціальних проблем — 2-29-92; фотолабораторії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83.

Друкарня імені Г. М. Димитрова видавництва «Кіровоградська правда» Кіровоградського обкому Компартії України, м. Кіровоград, вул. Гліни, 2. БК 01996. Газета виходить щосуботи. Індекс 61103. Зам. № 216. Тираж 52 200.

Редактор
Ю. СЕРДЮЧЕНКО.